

Határozatok Tára

A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2014. december 12. *

„Verseny — Kartellek — Paraffinvasz-piac — Az EK 81. cikk megsértését megállapító határozat — Az árak rögzítése — A jogsértés bizonyítása — A 2006. évi bírságkiszabási iránymutatás — Referencia-időszak — Az eladások értékének kiszámítása — A jogsértés súlya — Összefonódás a jogsértéssel érintett időszak alatt — Egyenlő bánásmód — Arányosság”

A T-551/08. sz. ügyben,

a **H&R ChemPharm GmbH** (székhelye: Salzbergen [Németország], képviseli kezdetben: M. Klusmann ügyvéd és S. Thomas professzor, később: M. Klusmann)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselek: A. Antoniadis és R. Sauer, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

az elsődlegesen az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39.181 – „gyertyaviasz”-ügy) 2008. október 1-jén hozott C(2008) 5476 végleges bizottsági határozat annyiban történő megsemmisítése iránti kérelme tárgyában, amennyiben e határozat a felperest érinti, valamint másodlagosan a felperessel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránti kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (harmadik tanács),

tagjai: Czúcz O. elnök (előadó), I. Labucka és D. Gratsias bírák,

hivatalvezető: K. Andová tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2012. július 10-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: német.

Ítéletet

A jogvita alapjául szolgáló tények

1. A közigazgatási eljárás és a megtámadott határozat elfogadása

- 1 Az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39.181 – „gyertyaviasz”-ügy) 2008. október 1-jén hozott C(2008) 5476 végleges határozatban (a továbbiakban: megtámadott határozat) az Európai Közösségek Bizottsága megállapította, hogy a felperes, a H&R ChemPharm GmbH, más vállalkozásokkal együtt megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését és az Európai Gazdasági Térségről (EGT) szóló megállapodás 53. cikkének (1) bekezdését azáltal, hogy az EGT-ben a paraffinviasz-piacon és a német gacspiacon kartellben vettek részt.
- 2 A megtámadott határozat címzettjei a következő társaságok: az ENI SpA, az Esso Deutschland GmbH, az Esso Société fran aise, az ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA és az Exxon Mobil Corp. (a továbbiakban együtt: ExxonMobil), a H&R ChemPharm, a H&R Wax Company Vertrieb GmbH és a Hansen & Rosenthal KG (a továbbiakban együtt: H&R), a Tudapetrol Mineral lerzeugnisse Nils Hansen KG (a továbbiakban: Tudapetrol), a MOL Nyrt., a Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, a Repsol Petr leo SA  s a Repsol YPF SA (a továbbiakban együtt: Repsol), a Sasol Wax GmbH, a Sasol Wax International AG, a Sasol Holding in Germany GmbH  s a Sasol Ltd (a továbbiakban együtt: Sasol), a Shell Deutschland Oil GmbH, a Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, a Deutsche Shell GmbH, a Shell International Petroleum Company Ltd, a The Shell Petroleum Company Ltd, a Shell Petroleum NV  s a The Shell Transport and Trading Company Ltd (a továbbiakban együtt: Shell), az RWE Dea AG  s az RWE AG (a továbbiakban együtt: RWE), valamint a Total SA  s a Total France SA (a továbbiakban együtt: Total) (a megtámadott határozat (1) preambulumbekendése).
- 3 A paraffinviaszt nyersolajból állítják elő finomítással. A paraffinviaszt olyan termékek gyártásához használják, mint gyertyák, vegyi anyagok, gumiabroncsok és g pj rm iipari termékek, valamint felhasználják a gumi-, a csomagolóanyag-, a ragasztó- és a r g gumiiparban is (a megtámadott határozat (4) preambulumbekendése).
- 4 A gacs a paraffinviasz gyártásához szükséges alapanyag. Finom t kban állítják elő az alapolajok nyersolajból való előállításának melléktermékeként. Végső fogyasztóknak is értékesítik, például a forg cslemezg rt k számára (a megtámadott határozat (5) preambulumbekendése).
- 5 A Bizottság azt követően indította meg vizsgálatát, hogy a Shell Deutschland Schmierstoff a 2005. március 17-i levelében kartell fennállásáról tájékoztatta a Bizottságot, és a kartell gyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.; a továbbiakban: 2002.  vi engedékenységi közlemény)  rtelm ben mentesség iránti kérelmet nyújtott be (a megtámadott határozat (72) preambulumbekendése).
- 6 A Bizottság 2005.  prilis 28- n és 29- n az [EK] 81.  s az [EK] 82. cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 20. cikkének (4) bekezdése alapján helyszíni vizsgálatokat végzett a „H&R/Tudapetrol”, az ENI és a MOL helyiségeiben, valamint a Sasol-, az ExxonMobil-, a Repsol- és a Total-csoport társaságainak helyiségeiben (a megtámadott határozat (75) preambulumbekendése).

- 7 A Bizottság 2007. május 25. és 29. között kifogásközlést címzett a fenti 2. pontban említett társaságokhoz, köztük a felpereshez (a megtámadott határozat (85) preambulumbekendése). A H&R-csoport társaságai, köztük a felperes és a Tudapetrol 2007. augusztus 14-i levelükben közös választ küldtek a kifogásközlésre.
- 8 A Bizottság 2007. december 10-én és 11-én meghallgatást tartott, amelyen a H&R-csoport társaságai, köztük a felperes és a Tudapetrol közösen képviseltették magukat (a megtámadott határozat (91) preambulumbekendése).
- 9 A megtámadott határozatban a Bizottság a rendelkezésére álló bizonyítékokra tekintettel megállapította, hogy az EGT-ben a paraffinvasz- és gacsgyártók többségét alkotó címzettek az EK 81. cikkbe és az EGT-Megállapodás 53. cikkébe ütköző egységes, összetett és folyamatos jogsértésben vettek részt, amely az EGT területére terjedt ki. E jogsértés a paraffinvasz árának rögzítésére, valamint érzékeny kereskedelmi információk cseréjére és hozzáférhetővé tételére vonatkozó megállapodásokban, illetve összehangolt magatartásokban állt (a továbbiakban: a jogsértés fő ága). Az RWE (később Shell), az ExxonMobil, a MOL, a Repsol, a Sasol és a Total esetében a paraffinvaszt érintő jogsértés az ügyfelek és a piacok felosztására is kiterjedt (a továbbiakban: a jogsértés második ága). Ezenkívül az RWE, az ExxonMobil, a Sasol és a Total által elkövetett jogsértés a német piacon a végső fogyasztóknak értékesített gacsra is kiterjedt (a továbbiakban: a jogsértés gacccsal kapcsolatos ága) (a megtámadott határozat (2), (95) és (328) preambulumbekendése, valamint 1. cikke).
- 10 A versenyellenes magatartások a résztvevők által „technikai találkozóknak”, illetve néha „Blauer Salonnak” nevezett versenyellenes találkozókon, valamint kifejezetten a gacsra vonatkozó kérdéseknek szentelt „gacstalálkozókon” valósultak meg.
- 11 A jelen ügyben kiszabott bírságok összegét az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatásnak (HL 2006. C 210., 2. o.; a továbbiakban: 2006. évi iránymutatás) a kifogásközlés fenti 2. pontban említett társaságokkal való közlésének időpontjában hatályos szövege alapján számították ki.
- 12 A megtámadott határozat többek között a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„1. cikk

A következő vállalkozások megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését és 1994. január 1-jétől az EGT-Megállapodás 53. cikkét azáltal, hogy az említett időszakokban a közös piacon és 1994. január 1-jétől az EGT-ben a paraffinvasz-ágazatban folyamatos megállapodásban és/vagy összehangolt magatartásban vettek részt:

[...]

a Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 1994. március 24-től 2002. június 30-ig;

a H&R Wax Company Vertrieb GmbH: 2001. január 1-jétől 2005. április 28-ig;

a Hansen & Rosenthal KG: 2001. január 1-jétől 2005. április 28-ig;

a H&R ChemPharm GmbH: 2001. július 1-jétől 2005. április 28-ig;

[...]

2. cikk

Az 1. cikkben említett jogsértés miatt a következő bírságok kerülnek kiszabásra:

az Eni SpA: 29 120 000 EUR;

az Esso Société anonyme fran aise: 83 588 400 EUR,

amelyből egyetemlegesen:

az ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA-val és az ExxonMobil Corporationnal 34 670 400 EUR, amelyből egyetemlegesen az Esso Deutschland GmbH-val 27 081 600 EUR;

a Tudapetrol Mineral lerzeugnisse Nils Hansen KG: 12 000 000 EUR;

a Hansen & Rosenthal KG a H&R Wax Company Vertrieb GmbH-val egyetemlegesen: 24 000 000 EUR,

amelyből egyetemlegesen:

a H&R ChemPharm GmbH-val 22 000 000 EUR;

a MOL Nyrt.: 23 700 000 EUR;

a Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA a Repsol Petr leo SA-val  s a Repsol YPF SA-val egyetemlegesen: 19 800 000 EUR;

a Sasol Wax GmbH: 318 200 000 EUR,

amelyb l egyetemlegesen:

a Sasol Wax International AG-val, a Sasol Holding in Germany GmbH-val  s a Sasol [Ltd-vel] 250 700 000 EUR;

a Shell Deutschland Oil GmbH, a Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, a Deutsche Shell GmbH, a Shell International Petroleum Company Limited, a The Shell Petroleum Company Limited, a Shell Petroleum NV  s a The Shell Transport and Trading Company Limited: 0 EUR;

az RWE-Dea AG az RWE AG-vel egyetemlegesen: 37 440 000 EUR;

a Total France SA a Total SA-val egyetemlegesen: 128 163 000 EUR.”

2. A H&R-csoport  s a Tudapetrol közötti kapcsolatok

13 A Bizottság a megtámadott határozatban a következőket fejtette ki:

„(22)

A [H&R]-csoport világviszonylatban kőolaj termékekkel foglalkozik. A Tudapetrol [...] egy, a H&R részére paraffinvaszt és gacsot forgalmazó és  rt kesit  vállalkozás. A vizsgálat feltárta, hogy a H&R és a Tudapetrol k t különálló és független vállalkozás. Ugyanakkor a fennálló szoros személyi kapcsolatok (ahogy az az alábbiakban részletesen kifejtésre kerül, a Tudapetrol egyik tagját [H.] a H&R is alkalmazta), valamint a H&R és a Tudapetrol között a forgalmazás területén fenntartott kapcsolatok miatt a két vállalkozásra a továbbiakban »H&R/Tudapetrolk nt« utalunk. A H&R/Tudapetrol-csoport székhelye elsősorban két német városban, Hamburgban  s Salzb rgben van.

- (23) A H&R/Tudapetrol 1994. március 24-én lépett a paraffinpiacra, amikor a Hansen & Rosenthal KG együttes szerzés keretében visszavásárolt egy salzbergeni (Németország) kenőanyag-finomítót (SRS GmbH), amely a BASF egyik leányvállalatának, a Wintershall AG-nek a tulajdonában volt, és termelő vállalkozássá alakította át azt.
- (24) A salzbergeni finomítót (SRS GmbH) a H&R Chemisch-Pharmazeutische Spezialitäten GmbH irányítja, amely egy, a H&R ChemPharm GmbH 100%-os tulajdonában álló leányvállalat. A H&R ChemPharm GmbH a maga részéről a H&R Wasag AG 100%-os tulajdonában álló leányvállalat. A H&R Wasag AG fő részvényese a H&R Beteiligung GmbH (a többi részvény több részvényes között oszlik meg). A H&R Beteiligung GmbH a H&R Wax Company Vertrieb GmbH tulajdonában áll, amely a Hansen & Rosenthal KG (a H&R anyavállalata) 100%-os tulajdonában álló leányvállalata.
- (25) Kezdetben a paraffinviaszt és a gacsot a Tudapetrol forgalmazta, amely egy független vállalkozás (a »Komplementäre« [beltaagok] [HA., HAN. és H.], a »Kommanditist« [kültag] pedig [HANS.]). 2000. május 1-jén a forgalmazást átadták a H&R Wax Company Vertrieb Komplementär GmbH & Co. KG-nak, és 2001. január 1-jétől a forgalmazást a H&R Wax Company Vertrieb irányítja [...]. A vizsgálatból ugyanakkor kitűnik, hogy bár a Tudapetrol 2000. május 1-jén nagyrészt kilépett a paraffin-ágazatból, néhány [paraffinterméket vásároló] ügyfelet megtartott.
- [...]
- (28) Az alábbi személyek voltak felelősek a H&R/Tudapetrol-csoport paraffinviasszal és gaccsal kapcsolatos tevékenységeinek irányításáért, képviselték a H&R/Tudapetrolt, vagy vettek részt a jelen megtámadott határozatban felsorolt megállapodásokban [...]:

[H]: gyakornok az SRS GmbH-nál, 1994–1997; a Tudapetrol [...] értékesítési és marketing részlegén, 1997–2002; értékesítési felelős a H&R Wax Company Vertrieb GmbH-nál 2001-től eddig a napig; 2002 óta [Geschäftsführer (a társaság vezetője)] a H&R Wax Company Vertrieb GmbH-nál;

[G]: termékigazgató az SRS GmbH-nál, 1994–2001; termékigazgató a H&R Management & Service GmbH/H&R ChemPharm GmbH-nál 2001-től eddig a napig (2002-ben a H&R Management & Service GmbH-t átnevezték H&R ChemPharm GmbH-ra); a Tudapetrol[...] értékesítési felelőse, 1999–2000; a H&R Wax Company Vertrieb GmbH értékesítési felelőse 2001-től eddig a napig;

[W]: a Tudapetrol [...] értékesítési felelőse, 1994–1998; a Tudapetrol [...] tanácsadója 1999-ben; az SRS GmbH-nál értékesítési felelős (2001 júliusa óta a H&R Management & Service GmbH-nál alkalmazták, amelyet 2002-ben H&R Chem-Pharm GmbH-ra neveztek át), 2000–2001; 1994 előtt értékesítési felelős a Wintershall AG-nál.

- (29) A [megtámadott határozatban] eltérő utalás hiányában a Hansen & Rosenthal/Tudapetrol-csoport azon társaságait, amelyek részt vettek a kartellben, a »H&R/Tudapetrol« név jelöli.”

Az eljárás és a felek kérelmei

- 14 A Törvényszék Hivatalához 2008. december 15-én benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.

- 15 A Törvényszék Hivatalához 2009. augusztus 12-én benyújtott levelével a felperes a Törvényszék eljárási szabályzata 114. cikkének 1. §-a szerint külön beadványt terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a Bizottság által az ellenkérelméhez 2009. július 28-án benyújtott helyesbítést a Törvényszék távolítsa el az ügy iratanyagából.
- 16 A Törvényszék (negyedik tanács) 2009. október 28-i végzésével úgy döntött, hogy a külön beadványt az érdemi határozatban bírálja el.
- 17 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (harmadik tanács) a szóbeli szakasz megnyitásától határozott. A Törvényszék az eljárási szabályzat 64. cikkében szabályozott pervezető intézkedések keretében felhívta a feleket bizonyos kérdések írásban történő megválaszolására, valamint bizonyos dokumentumok benyújtására. A felek a kitűzött határidőn belül megválaszolták a kérdéseket, és benyújtottak bizonyos dokumentumokat. A Bizottság ugyanakkor kijelentette, hogy bizonyos, az engedékenységi programja keretében benyújtott bizalmas nyilatkozatoknak sem a másolatát, sem az átiratát nem tudja bemutatni.
- 18 A Törvényszék (harmadik tanács) a 2012. június 12-i, egyrészt az Európai Unió Bírósága alapokmánya 24. cikkének első bekezdése, másrészt az eljárási szabályzat 65. cikkének b) pontja és 66. cikkének 1. §-a alapján elfogadott végzésével elrendelte, hogy a Bizottság nyújtsa be a fenti 17. pontban említett bizalmas nyilatkozatok másolatát vagy átiratát. E dokumentumokat a felperes ügyvédei a Törvényszék Hivatalában ismerhették meg a tárgyalás előtt.
- 19 A Törvényszék a 2012. július 10-én tartott tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és a Törvényszék kérdéseire adott válaszaikat.
- 20 A T-540/08. sz., Esso és társai kontra Bizottság; a T-541/08. sz., Sasol és társai kontra Bizottság; a T-543/08. sz., RWE és RWE Dea kontra Bizottság; a T-544/08. sz., Hansen & Rosenthal és H&R Wax Company Vertrieb kontra Bizottság; a T-548/08. sz., Total kontra Bizottság; a T-550/08. sz., Tudapetrol kontra Bizottság; a T-558/08. sz., Eni kontra Bizottság; a T-562/08. sz., Repsol YPF Lubricantes y especialidades és társai kontra Bizottság, valamint a T-566/08. sz., Total Raffinage és Marketing kontra Bizottság ügygel fennálló ténybeli összefüggésekre, valamint a felmerülő jogkérdések hasonlóságára tekintettel a Törvényszék úgy határozott, hogy a jelen ügyben csak azt követően hoz ítéletet, hogy az említett összefüggő ügyekben megtartotta a tárgyalásokat, amelyek közül az utolsóra 2013. július 3-án került sor.
- 21 A felperes azt kéri, hogy a Törvényszék:
- elsődlegesen a rá vonatkozó részében semmisítse meg a megtámadott határozatot;
 - másodlagosan csökkentse megfelelően a vele szemben a megtámadott határozatban kiszabott bírság összegét;
 - a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.
- 22 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:
- utasítsa el a kereset egészét, a másodlagos kérelmet is beleértve;
 - a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

1. Az egyik dokumentumnak az ügy iratanyagából történő eltávolítására irányuló kérelemről

- 23 Ami az arra irányuló kérelmet illeti, hogy a Törvényszék távolítsa el az ügy iratanyagából a Bizottság által az ellenkérelemhez 2009. július 28-án benyújtott helyesbítést, meg kell állapítani, hogy az említett helyesbítés bizonyos, az ellenkérelemben, nagyobb részt annak lábjegyzeteiben szereplő elírási hibákat javít ki, amelyek téves jellegét a megtámadott határozat, valamint a felek által a Törvényszék előtti eljárás keretében benyújtott bizonyítékok és dokumentumok alapján mind a felperes, mind a Törvényszék könnyen felismerhette.
- 24 Végeredményben az ellenkérelem eredeti változatának 93. pontjában a Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék „mint megalapozatlant utasítsa el a felperes három jogalapját”, míg a helyesbítés szerint négy jogalap elutasítását kéri. Az eredeti változat téves jellegét ugyanakkor könnyen észrevehette mind a Törvényszék, mind a felperes, mivel az ellenkérelem eredeti változatának 94. pontjában a Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék a kereset egészét utasítsa el.
- 25 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a helyesbítés célja csak a Törvényszék munkájának megkönnyítése volt, valamint hogy az elírási hibákat, amelyek kijavítását célozta, mind a felperes, mind a Törvényszék könnyen felismerhette. Emellett, a Bizottság által tett helyesbítések nem érintették érvelésének lényegét, így a felperes érvényesen nem állíthatja, hogy a helyesbítésnek az ügy iratanyagához csatolása korlátozhatja a védelemhez való jogát.
- 26 Mindazonáltal a Törvényszék írásbeli kérdést intézett a felpereshez annak érdekében, hogy a felperes elmagyarázhassa az említett helyesbítés által a védelemhez való jogára gyakorolt állítólagosan hátrányos következményeket. Válaszában a felperes nem jelölt meg ilyen következményeket.
- 27 Következésképpen az ellenkérelem helyesbítésének ügy iratanyagából történő eltávolítására irányuló kérelmet el kell utasítani.

2. Az ügy érdeméről

- 28 Keresetének alátámasztására a felperes négy jogalapot hoz fel. Az első jogalap a megtámadott határozat H&R-csoportra és Tudapetrolra vonatkozó, állítólagosan különbségtétel nélküli indokolása folytán az EK 81. cikk és az EK 253. cikk, valamint a védelemhez való jog megsértésére vonatkozik. A második, másodlagosan hivatkozott jogalap a felperes által elkövetett jogsértés bizonyításának hiánya folytán az EK 81. cikk megsértésére vonatkozik. A harmadik, szintén másodlagosan hivatkozott jogalap a bírság összegének kiszámítása során figyelembe vett forgalom állítólagosan téves meghatározása folytán az 1/2003 rendelet 23. cikke (3) bekezdésének megsértésére vonatkozik. A negyedik, szintén másodlagosan hivatkozott jogalap a bírság összegének kiszámításához kapcsolódó mérlegelési hibák folytán az 1/2003 rendelet 23. cikke (3) bekezdésének megsértésére vonatkozik.

Az első, a megtámadott határozat állítólagosan különbségtétel nélküli indokolása folytán az EK 81. cikk és az EK 253. cikk, valamint a védelemhez való jog megsértésére alapított jogalapról

- 29 Az első jogalap két részre tagolódik. Az első rész az EK 81. cikk és az EK 253. cikk megsértésére vonatkozik. A második rész a felperes védelemhez való jogának megsértésére vonatkozik.

Az EK 81. cikk és az EK 253. cikk megsértésére alapított első részről

- 30 A felperes megjegyzi, hogy a Bizottság a H&R-csoportot és a Tudapetrolt két különálló és független vállalkozásnak tekintette (a megtámadott határozat (22) preambulumbekzdése). Ugyanakkor a megtámadott határozatban a jogsértés bizonyítékainak vizsgálatakor a Bizottság e két vállalkozást különbségtétel nélkül kezelte, és azokra „H&R/Tudapetrol” néven utalt.
- 31 Először, a felperes előadja, hogy a Bizottság azzal, hogy a megtámadott határozatban a Tudapetrol állítólagosan jogsértő magatartását és a H&R-csoporthoz tartozó társaságok állítólagosan jogsértő magatartását illetően nem adott elkülönült indokolást, megsértette az indokolási kötelezettségét és az EK 81. cikket.
- 32 Különösen úgy véli, hogy amennyiben a H&R és a Tudapetrol két különálló vállalkozás, a Bizottságnak bizonyítania kell, hogy e vállalkozások közül mindegyik egyéni és független módon vett részt az EK 81. cikk jelen ügy tárgyát képező megsértésének egészében. Márpedig a megtámadott határozatban a Bizottság elmulasztotta e bizonyítás levezetését.
- 33 A felperes azt is kifogásolja, hogy a 2001. január 1-jétől 2002. június 30-ig terjedő időszakot illetően a Bizottság megállapította egyrészt a Tudapetrolnak, másrészt pedig a Hansen & Rosenthalnak vagy ez utóbbi leányvállalatának, a H&R Wax Company Vertriebnak, 2001. július 1-je óta pedig a H&R ChemPharmnak a párhuzamos felelősségét.
- 34 Az a kérdés, hogy a felperes a Tudapetrol oldalán felelősnek tartható-e, illetve milyen mértékben tartható felelősnek az EK 81. cikk megsértéséért, a Bizottság által elfogadott „egységes nézőpont” miatt nem szerepel a megtámadott határozat indokolásában.
- 35 Másodsor, a felperes úgy véli, hogy nem az ő feladata, hogy a megtámadott határozatban foglalt információkban megkeresse e határozat indokolását, és felépítse azt a logikát, amely arra vezette a Bizottságot, hogy bizonyos technikai találmányok és bizonyos időszakok vonatkozásában neki tudja be a felelősséget. A megtámadott határozatnak kifejezett indokolást kellene tartalmaznia e tekintetben.
- 36 Harmadsor, egyedül az, hogy G. részt vett bizonyos technikai találmányokon, nem lehet elegendő a H&R ChemPharm kartellben való részvételének bizonyításához, így az e tényre történő egyszerű utalás nem minősülhet az EK 253. cikk értelmében vett megfelelő indokolásnak. G.-t nem a felperes kereskedelmi részlege alkalmazta, és csak munkaidejének 30%-ában dolgozott a felperesnek. A felperes három termékigazgatójának egyikeként a paraffintermékek és a viasz új kémiai összetevőkkel való emulziójának kifejlesztése volt a feladata, amely így nem foglalt magában semmilyen, a felperes kereskedelmi tevékenységével kapcsolatos feladatot, sem felelősséget. Emellett a szóban forgó időszakban a H&R ChemPharm egy holdingtársaság volt, így a társaság maga semmilyen termelőtevékenységet nem folytatott.
- 37 Ennélfogva a felperes szerint a Bizottságnak a megtámadott határozatban meg kellett volna magyaráznia azokat az okokat, amelyek miatt G. jelenléte a H&M ChemPharm paraffinviasz árára vonatkozó kartellben való részvételét is jelentette arra a tényre figyelemmel, hogy termékigazgatóként a H&M ChemPharmot illetően nem hozhatott semmilyen döntést ezen a területen, és hogy ez utóbbi nem termelt és nem is értékesített semmit sem.
- 38 Először a felperesnek az indokolás elégtelenségére alapított kifogását kell megvizsgálni.
- 39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EK 253. cikk által megkövetelt indokolásnak meg kell felelnie az adott jogi aktus jellegének, valamint világosan és egyértelműen kell megjelenítenie az azt meghozó intézmény érvelését, oly módon, amely lehetővé teszi az érintettek számára a meghozott intézkedés igazolásának megismerését és az illetékes bíróságnak a felülvizsgálat gyakorlását (a Bíróság

C-17/99. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 2001. március 22-én hozott ítéletének [EBHT 2001., I-2481. o.] 35. pontja és C-521/09. P. sz., Elf Aquitaine kontra Bizottság ügyben 2011. szeptember 29-én hozott ítéletének [EBHT 2011., I-8947. o.] 145. pontja).

- 40 Így az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az egyéni határozat indokolási kötelezettségének célja a bírósági felülvizsgálat lehetővé tételén kívül az, hogy az érdekeltnek megfelelő információt nyújtson annak megállapításához, hogy e határozat esetleg tartalmaz-e olyan hibát, amely lehetővé teszi az érvényességének vitatását (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-199/99. P. sz., Corus UK kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-11177. o.] 145. pontját, valamint a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P.–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 462. pontját).
- 41 Főszabály szerint az érdekelttel az őt sérelmesen érintő határozat közlésével egy időben kell közölni az indokolást. Az indokolás hiányát nem teszi szabályszerűvé az a tény, hogy az érdekelt az uniós bíróságok előtti eljárás során ismeri meg a határozat indokolását (a Bíróság 195/80. sz., Michel kontra Parlament ügyben 1981. november 26-án hozott ítéletének [EBHT 1981., 2861. o.] 22. pontja, a fenti 40. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 463. pontja, valamint a fenti 39. pontban hivatkozott Elf Aquitaine kontra Bizottság ügyben 2011. szeptember 29-én hozott ítélet 149. pontja).
- 42 Állandó ítélkezési gyakorlat, hogy az indokolás követelményét az ügy körülményeire, így többek között a jogi aktus tartalmára, az előadott indokok jellegére, valamint a címzettek, illetve a jogi aktus által közvetlenül és személyükben érintett más személyek magyarázathoz jutás iránti érdekére figyelemmel kell értékelni. Nem követelmény, hogy az indokolás minden releváns ténybeli és jogi elemre kitérjen, mivel azon kérdést, hogy a jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek, nem csupán szövege, hanem összefüggései, valamint az érintett területre vonatkozó jogi szabályok összessége alapján kell eldönteni (a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.] 63. pontja, valamint C-413/06. P. sz., Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ügyben 2008. július 10-én hozott ítéletének [EBHT 2008., I-4951. o.] 166. és 178. pontja).
- 43 Amennyiben – a jelen ügghöz hasonlóan – az uniós versenyjog alkalmazásában hozott határozat több címzetthez szól, és a jogsértés betudhatóságának kérdését veti fel, e határozatnak megfelelő indokolást kell tartalmaznia a címzettek mindegyikére, és különösen azokra nézve, amelyeknek a határozat értelmében e jogsértés terhét viselniük kell (lásd ebben az értelemben a fenti 39. pontban hivatkozott Elf Aquitaine kontra Bizottság ügyben 2011. szeptember 29-én hozott ítélet 152. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 44 Egyrészt, a jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat (22) preambulumbekkezdésében a Bizottság pontosította, hogy a „H&R/Tudapetrol” közös elnevezés használatát a Tudapetrol és a H&R-csoport között fennálló szoros személyi kapcsolatok, valamint a közöttük a forgalmazás területén fenntartott kapcsolatok indokolják.
- 45 Ami a személyi kapcsolatokat illeti, a megtámadott határozat (28) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a versenyellenes találkozókon részt vevő mindhárom személyt, vagyis H.-t, G.-t és W.-t a szóban forgó időszakokban a Tudapetrol és a H&R-csoport alkalmazta. Emellett H. egyszerre volt a Tudapetrol beltagja és 2001-től kezdődően, még a megtámadott határozat elfogadásának időpontjában is a H&R Wax Company Vertrieb értékesítési felelőse. Ezenkívül G. 1999 és 2000 között egyszerre volt termékgigazgató az SRS GmbH-nál (a H&R-csoportéhoz tartozó, közvetetten a H&R ChemPharm tulajdonában álló társaság), valamint értékesítési felelős a Tudapetrolnál.

- 46 Ami a H&R és a Tudapetrol közötti kereskedelmi viszonyokat illeti, a Bizottság a megtámadott határozat (22) preambulumbekzdésében pontosította, hogy utóbbi egy, a H&R részére paraffinvaszt és gacsot forgalmazó és értékesítő vállalkozás.
- 47 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozatból egyértelműen kitűnnek azok az indokok, amelyek miatt a Bizottság a Tudapetrolt gyakran a H&R-csoporttal együtt kezelte a „H&R/Tudapetrol” közös elnevezés alatt.
- 48 Másrészt meg kell vizsgálni, hogy a megtámadott határozat megfelelő indokolást tartalmaz-e a H&R-csoport társaságainak és a Tudapetrolnak felrótt magatartást illetően.
- 49 A megtámadott határozat (106) preambulumbekzdésében a Bizottság meghatározta a jogsértés paraffinvaszt érintő ágainak működését (a jogsértés fő ága és a jogsértés második ága). Így a részt vevő vállalkozások képviselői rendszeresen találkoztak egymással a „technikai találkozók” keretében. E találkozók „mindig két részből álltak: a technikai kérdésekre vonatkozó első megbeszéléseket versenyellenes jellegű megbeszélések követték, amelyek többek között az árrögzítésre, a piacok és (bizonyos esetekben) az ügyfelek felosztására, valamint olyan érzékeny kereskedelmi információk cseréjére és hozzáférhetővé tételére vonatkoztak, mint a jelenlegi és a jövőbeli árpolitika, az ügyfelek, a termelési kapacitások és az értékesítések volumene”.
- 50 A megtámadott határozat (381) és (610) preambulumbekzdésében, valamint a 625. lábjegyzetben a Bizottság egyrészt a Tudapetrol, másrészt pedig a H&R-csoporthoz tartozó társaságok tekintetében különállóan bizonyította a jogsértés kezdetét és végét, valamint az abban való részvétel időtartamát. A megtámadott határozat értelmében így a H&R ChemPharm 2001. július 1-jétől 2005. április 28-ig, vagyis három évig és kilenc hónapig, az SRS 2001. február 22-től 2001. július 1-jéig, vagyis három hónapig vett részt a jogsértésben. A Hansen & Rosenthal és a H&R Wax Company Vertrieb részvétele 2001. január 1-jétől 2005. április 28-ig, vagyis négy évig és három hónapig tartott. A Tudapetrol 1994. március 24-től 2002. június 30-ig, vagyis nyolc évig és három hónapig vett részt a jogsértésben. A Bizottság azt is pontosította, hogy a jogsértésben való részvétel időtartamának vizsgálatakor azok az időszakok voltak meghatározóak, amelyek során W., H. és G. a jogsértésért felelősnek tekintett társaságokban dolgoztak, valamint meghatározó volt e személyek folyamatos részvétele a technikai találkozókon. A Bizottság e tekintetben a megtámadott határozat mellékletére hivatkozott.
- 51 A megtámadott határozat mellékletében a Bizottság tizennégy olyan technikai találkozót azonosított, amelyeken a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a „H&R/Tudapetrol” részt vett a jogsértésben való részvétel H&R ChemPharm tekintetében megállapított időtartama alatt (2001. július 1-jétől 2005. április 28-ig). Az e találkozókra utaló lábjegyzetekben a Bizottság azonosította a H&R ChemPharm találkozóon részt vevő munkavállalóját, a jelen esetben G.-t, és pontosította a jelenlétét alátámasztó bizonyítékot.
- 52 Ennélfogva az elfogadásának körülményeivel összefüggésben értelmezett megtámadott határozatból egyértelműen kitűnik, hogy a Bizottság egyedül azokat a technikai találkozókat rótt a felperes terhére, amelyek tekintetében a Bizottság rendelkezésére álló iratokban jelölték a „H&R/Tudapetrol” jelenlétét, valamint amelyeken G., a felperes munkavállalója részt vett.
- 53 Harmadrészt, mindazonáltal, meg kell vizsgálni a 2001. július 1-jétől 2002. június 30-ig terjedő időszakot, amely tekintetében a Bizottság a H&R ChemPharm és a Tudapetrol felelősségét is megállapította.
- 54 E tekintetben emlékeztetni kell arra (lásd a fenti 50. pontot), hogy a jogsértésben való részvétel időtartamának meghatározása során a Bizottság által figyelembe vett döntő tényezők azok az időszakok voltak, amelyek során W., H. és G. a jogsértésért felelősnek tekintett társaságokban dolgoztak. Márpedig a Bizottság a megtámadott határozat mellékletében utalt arra, hogy a 2001. július 1-jétől 2002. június 30-ig terjedő időszakban tartott technikai találkozókon a „H&R/Tudapetrolt” G. és H.

- képviselte. A megtámadott határozat (28) preambulumbekzdésében pontosította azt is, hogy G. ezen időszak alatt a H&R Wax Company Vertrieb értékesítési felelőse, valamint a H&R ChemPharm termékigazgatója volt, míg H. ekkor a Tudapetrol értékesítési és marketing részlegének munkavállalója (1997–2002), valamint a H&R Wax Company Vertriebnél értékesítési felelős volt (2001-től még a megtámadott határozat elfogadásának időpontjában is).
- 55 Ennélfogva a megtámadott határozatból világosan kitűnik, hogy a Bizottság a jogsértéssel érintett időszakok közül egyedül azokat róttta az érintett társaságok terhére, amelyek során az érintett munkavállalók részt vettek a technikai találkozókön, és hogy a 2001. július 1-jétől 2002. június 30-ig terjedő időszak tekintetében a párhuzamos felelősség megállapításának indoka az volt, hogy az e találkozókön részt vevő személyek egyszerre dolgoztak mind a Tudapetrolnak, mind a H&R-csoporthoz tartozó társaságoknak és különösen a felperesnek.
- 56 Negyedrészt meg kell vizsgálni a felperes válaszban előadott érveit, amelyekkel kifejti, hogy a G. és közte fennálló munkaviszonyra történő puszta utalás nem minősülhet megfelelő indokolásnak, tekintettel arra, hogy a felperes „nem termel[t] és nem is értékesít[ett] semmit sem”, valamint hogy G. termékigazgató és nem kereskedelmi igazgató volt, és csak munkaidejének 30%-ában dolgozott a felperesnek.
- 57 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a felperes azon állítása, amely szerint „nem termel és nem is értékesít semmit sem” ellentmond a saját, közigazgatási eljárás során tett nyilatkozatainak. A felperes 2005. december 8-i leveléhez csatolták az „Európai paraffin/mikroviasz-gyártók” listáját, amelyen mások mellett a felperes is szerepel. A 2006. december 15-i levelében kijelentette, hogy „a ChemPharm kizárólag termelő vállalkozás, amely ennél fogva nem vásárol[t] paraffint harmadik személyektől”. Ezenkívül a 2008. január 31-i levelében kijelenti, hogy a Hansen & Rosenthal és a H&R Wax Company Vertrieb GmbH forgalmának „jelentős részét a H&R ChemPharm termékeinek forgalmazása teszi ki”.
- 58 G. feladatait illetően a felperes 2007. január 19-i levelében pontosította, hogy ő volt „a kapcsolat a termelés és a forgalmazás között”, mivel kettős munkakört töltött be, vagyis a termékigazgatóét és az értékesítési igazgatóét. Ugyanezen levél szerint ezt a kettős munkakört a felperessel kötött munkaszerződés írta elő.
- 59 Ebből következik, hogy a felperes arra vonatkozó állításainak, hogy a H&R ChemPharm nem folytatott termelőtevékenységet, és G. nem vett részt a paraffinviasz értékesítésében, hiányzik a ténybeli alapja. Emellett az a tény, hogy G. csak munkaidejének 30%-át töltötte a felperesnél, nem akadályozhatja meg, hogy a technikai találkozókön megszerzett információk fényében befolyást gyakoroljon annak kereskedelmi magatartására. Ennélfogva a megtámadott határozat indokolása összhangban áll a felperes által a közigazgatási eljárás keretében szolgáltatott információkkal, és lehetővé teszi azon okoknak a megértését, amelyek miatt a Bizottság a felperes jogsértésért való felelősségét a felperes és G. közötti munkaviszonyra tekintettel állapította meg.
- 60 A fentiekre tekintettel azt a következtetést kell levonni, hogy a megtámadott határozat – a maga egészében és az elfogadásának körülményeivel összefüggésben értelmezve – megfelelő indokolást tartalmaz a jogsértést megvalósító, a felperes terhére rótt tényállást illetően, és lehetővé teszi annak a Tudapetrol terhére rótt tényállástól való megkülönböztetését.
- 61 Ezt a következtetést nem kérdőjelezheti meg a felperes azon érve, amely szerint nem várható el tőle, hogy felkutassa a megtámadott határozat indokait a lábjegyzetekben és annak mellékleteiben, és hogy ezen a módon összerakja azt a logikát, amely a Bizottságot arra vezette, hogy bizonyos időszakok tekintetében megállapítsa felelősségét.

- 62 Tekintettel ugyanis az azon határozatot alátámasztó információk és megfontolások nagy mennyiségére, amely bírságot szab ki több olyan társasággal szemben, amelyek közül mindegyiket megilleti a jog, hogy megfelelő indokolást kapjon az őt érintő bizonyítékokkal kapcsolatban, nem kifogásolható, hogy a Bizottság több szinten valósítja meg a határozat indokolását. Különösen, a Bizottság semmilyen jogszabályt nem sért azzal, hogy csak a határozatát alátámasztó főbb megfontolásokat, valamint a vállalkozások által a kifogásközlésre adott válaszukban kifejtett különös érvekre tekintettel előadott megfontolásokat foglalja a szövegtörzsbe, a magyarázó információkat vagy megfontolásokat, valamint a bizonyítékokra való hivatkozásokat pedig a határozat lábjegyzetében vagy mellékletében jeleníti meg.
- 63 Hozzá kell tenni, hogy a Bizottság már a kifogásközlésben is használta a „H&R/Tudapetrol” közös elnevezést, többek között a bizonyítékok vizsgálatával összefüggésben, valamint a részt vevő vállalkozások egyes technikai találkozókon való jelenlétét összesítő táblázatban, bár a jogsértésben való részvétel időtartamát külön állapították meg a H&R, és külön a Tudapetrol tekintetében. A felperes ugyanakkor nem kifogásolta ezt a megközelítést a kifogásközlésre adott válaszban, amelyet a Tudapetrollal, valamint a H&R-csoporthoz tartozó más társaságokkal közösen nyújtott be, annak ellenére, hogy a kifogásközlést minden egyes társasággal külön közölték. Ezenkívül az említett válaszban a H&R és a Tudapetrol is rendszeresen a „H&R/Tudapetrol” elnevezést használta érvelésében, a 2.7.2. pont kivételével, amely tartalmaz egy olyan bekezdést, amelyben azt állították, hogy a Tudapetrol által elkövetett jogsértés elévült, mivel az állítólagosan 2000. május 1-jén megszüntette a paraffinviasszal kapcsolatos tevékenységeit. Ilyen körülmények között a felperes érvényesen nem kifogásolhatja, hogy a Bizottság nem adott világosabb indokolást a szóban forgó körülményeket illetően.
- 64 Másodszor meg kell vizsgálni az EK 81. cikk megsértésére alapított kifogást.
- 65 Egyrészt meg kell vizsgálni a közös „H&R/Tudapetrol” elnevezés Bizottság általi használatát a megtámadott határozatban.
- 66 E tekintetben mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban utalt a Tudapetrol és a H&R közötti személyi kapcsolatokra, amelyeket a felperes sem vitatott.
- 67 Emellett a feljegyzések és jegyzőkönyvek Bizottság rendelkezésére álló kivonataiból, a kartell résztvevőinek a megtámadott határozatban megjelenített nyilatkozataiból, valamint a bizonyítékok összességét tartalmazó aktából, amelyhez a felperes a megtámadott határozat elfogadását megelőzően hozzáfért, kitűnik, hogy a jogsértés többi résztvevője gyakran az „SRS/Tudapetrol” vagy „H&R/Tudapetrol” közös entitásra hivatkozott, vagy a jogsértő magatartással összefüggésben más módon összekapcsolta a Tudapetrolt és a H&R-csoporthoz tartozó társaságokat. Következésképpen meg kell állapítani, hogy a közös „H&R/Tudapetrol” elnevezésnek a Bizottság általi gyakori használata összhangban áll a kartell többi résztvevőjének felfogásával is.
- 68 A Bizottság hivatkozott továbbá a H&R-csoport és a Tudapetrol közötti vertikális jogviszonyra is.
- 69 A felperes nem vitatja, hogy a Tudapetrol „[...] egy, a H&R részére paraffinviaszt és gacsot forgalmazó és értékesítő vállalkozás” volt, így vertikális jogviszony állt fenn a két vállalkozás között. E vertikális jogviszonyból következik, hogy a két vállalkozás osztozott az általuk gyártott vagy forgalmazott paraffinviasz-termékekből származó haszon maximalizálására irányuló kereskedelmi érdekekben. Ezt az érdeket szolgálta a szóban forgó jogsértésben való részvétel is, amelynek célja többek között az árak rögzítése volt, amely így lehetővé tette, hogy nagyobb haszonkulcsot érjenek el annál, mint amit a szabad verseny mellett elérhettek volna. Ezenkívül, mivel a Tudapetrol által értékesített paraffinviaszt a H&R-csoport gyártotta, ez a vertikális jogviszony megerősíthette a kartell többi résztvevőjének azon benyomását, hogy ez a két vállalkozás szorosan kapcsolódik egymáshoz, így e résztvevők őket egyetlen egységnek tekintették, ami egyébként a Bizottság rendelkezésére álló dokumentumokból is kitűnik.

- 70 Ebből következik, hogy a Bizottság helyesen említhette meg a Tudapetrol és a H&R-csoport között fennálló vertikális jogviszonyt a megtámadott határozat bizonyos részeiben a közös „H&R/Tudapetrol” elnevezés használatát igazoló bizonyítékok között.
- 71 Végül emlékeztetni kell arra, hogy a H&R-csoporthoz tartozó társaságok és a Tudapetrol közösen nyújtották be a kifogásközlésre adott válaszukat. Ennélfogva a Bizottság logikus megközelítést követett, amikor az utóbbiak által előterjesztett érveket a „H&R/Tudapetrol” érveiként mutatta be.
- 72 Következésképpen a két vállalkozás közötti személyi kapcsolatokra, a kartell többi résztvevőjének felfogására, a Tudapetrol és a H&R közötti vertikális jogviszonyra, valamint a kifogásközlésre adott közös válasza tekintettel arra kell következtetni, hogy a Bizottság nem sértette meg az EK 81. cikket, amikor a közös „H&R/Tudapetrol” elnevezést használta a jogsértés bizonyos vonatkozásainak vizsgálata során.
- 73 Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság csak azokat a technikai találkozókat róta a felperes terhére, amelyeken – a rendelkezésére álló dokumentációra vonatkozó értelmezése szerint – egy, a H&R ChemPharmnál foglalkoztatott személy részt vett (lásd a fenti 45–52. pontot). Márpedig egy munkavállalónak vagy más képviselőnek a versenyellenes találkozókon való jelenléte olyan ténybeli elemnek minősül, amely lehetővé teszi, hogy a Bizottság megállapítsa egy vállalkozásnak az EK 81. cikk megsértéséért való felelősségét. Az ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis a Bizottságnak a jogsértést elkövető vállalkozás szankcionálására vonatkozó jogköre csak azon személy jogsértő cselekményét feltételezi, aki általában jogosult arra, hogy a vállalkozás nevében eljárjon (a Törvényszék T-236/01., T-239/01., T-244/01-T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.] 277. pontja, T-141/08. sz., E.ON Energie kontra Bizottság ügyben 2010. december 15-én hozott ítéletének [EBHT 2010., II-5761. o.] 258. pontja, lásd továbbá ebben az értelemben a Bíróság 100/80-103/80. sz., Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 97. pontját).
- 74 Következésképpen azzal, hogy a megtámadott határozatban szereplő értékelés bizonyos részeiben a közös „H&R/Tudapetrol” elnevezést használta, ugyanakkor azonban utalt arra, hogy a technikai találkozókon való részvételt azon okra tekintettel róta a felperes terhére, hogy egyik munkavállalója jelen volt az említett találkozókon, a Bizottság nem sértette meg az EK 81. cikket.
- 75 Mivel a felperes nem bizonyította sem az indokolási kötelezettség megsértését, sem az EK 81. cikk megsértését, az első jogalap első részét el kell utasítani.

A védelemhez való jog megsértésére alapított második részről

- 76 A felperes előadja, hogy mivel a megtámadott határozat indokolása nem tesz különbséget az ő terhére rótt és a Tudapetrolnak betudott cselekmények között, nem teszi lehetővé számára annak a tényleges magatartásnak az azonosítását, amelyet vele szemben kifogásolnak. Ennélfogva korlátozott lehetőségek állnak rendelkezésére, hogy mentő bizonyítékokat szolgáltatson. Mivel az ő együttes felelősségét is megállapították a Tudapetrol magatartásaiért, ártatlanságának bizonyítása érdekében vitatnia kellene a kartellben való részvételének időtartamával kapcsolatban valamennyi, a Tudapetrollal szemben felhozott materiális kifogást.
- 77 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a védelemhez való jog tiszteletben tartása megköveteli, hogy a közigazgatási eljárás során az érintett vállalkozásnak lehetősége legyen hasznosan kifejteni álláspontját a tényállás és a hivatkozott körülmények valóságtartalmáról és relevanciájáról, valamint a Bizottság által a jogsértés fennállására vonatkozó állításának alátámasztására felhasznált dokumentumokról (a Bíróság fenti 73. pontban hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 10. pontja, C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P.,

C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 66. pontja, és C-407/04. P. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-829. o.] 44. pontja).

- 78 Az 1/2003 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a feleknek kifogásközlést kell küldeni, amely egyértelműen tartalmazza mindazokat a lényeges tényezőket, amelyekre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik, annak érdekében, hogy az érdekeltek ténylegesen tudomást szerezhessenek azon magatartásokról, amelyeket a Bizottság velük szemben kifogásol, és hatékonyan védekezhessenek, mielőtt a Bizottság végleges határozatot fogad el. E kifogásközlés az eljárási biztosíték azon uniós alapelv alkalmazására, amely minden eljárásban megköveteli a védelemhez való jog tiszteletben tartását (a Bíróság C-322/07. P., C-327/07. P. és C-338/07. P. sz., Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 3-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-7191. o.] 35. pontja, és a Törvényszék T-299/08. sz., Elf Aquitaine kontra Bizottság ügyben 2011. május 17-én hozott ítéletének [EBHT 2011., II-2149. o.] 135. pontja).
- 79 Ezen elv megköveteli többek között, hogy a Bizottság azon kifogásközlése, amelyet olyan vállalkozáshoz intézett, amellyel szemben a Bizottság a versenyjogi szabályok megsértése miatt szankciót kíván kiszabni, tartalmazza az e vállalkozás ellen felhozott lényeges tényezőket, mint például a vele szemben kifogásolt tényeket, minősítésüket, és azon bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság támaszkodik, annak érdekében, hogy a vállalkozás az ellene indult közigazgatási eljárás során érveit megfelelően kifejthesse (lásd a fenti 78. pontban hivatkozott Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 36. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 80 A kifogásközlésnek különösen egyértelműen meg kell jelölnie azt a jogi személyt, amellyel szemben később bírság szabható ki, azt ez utóbbinak kell címezni, és tartalmaznia kell, hogy vele szemben milyen minőségében kifogásolják az állítólagos tényeket (a fenti 78. pontban hivatkozott Elf Aquitaine kontra Bizottság ügyben 2011. május 17-én hozott ítélet 137. pontja, lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 78. pontban hivatkozott Papierfabrik August Koehler és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 37. és 38. pontját).
- 81 Először e tekintetben meg kell állapítani, hogy 2007. május 29-i levelével a Bizottság kifogásközlést intézett a felpereshez.
- 82 A kifogásközlés 104. pontjában a Bizottság már bemutatta a megtámadott határozat (124) preambulumbekkezdésében és mellékletében is szereplő táblázatot, amely információi szerint pontosan meghatározta azokat a találkozókat, amelyeken a „H&R/Tudapetrol” részt vett.
- 83 A Bizottság a kifogásközlés 2. és 257. pontjában, valamint a 257. ponthoz tartozó 493. lábjegyzetben azt is pontosította, hogy a H&R ChemPharm felelősségét a 2001. július 1-jétől 2005. április 28-ig terjedő időszak tekintetében kívánta megállapítani az EK 81. cikknek a paraffinviasz árának rögzítésére, valamint érzékeny kereskedelmi információk cseréjére és hozzáférhetővé tételére vonatkozó megállapodásokból, illetve összehangolt magatartásokból álló megsértéséért. A Bizottság ezekben arra is utalt, hogy a jogsértésben való részvétel időtartamának meghatározása során a Bizottság által figyelembe vett döntő tényezők azok az időszakok voltak, amelyek során W., H. és G. a jogsértésért felelősnek tekintett társaságokban dolgoztak. A kifogásközlés 31. pontjában a Bizottság már pontosította a munkaviszonyok időtartamát, valamint az e három személy által ellátott munkakört, a megtámadott határozat (28) preambulumbekkezdésében szereplővel azonos módon. Ezenkívül a „4.2. A technikai találkozókra vonatkozó részletes információk” cím alatt szereplő megállapításokban a Bizottság megjelöli az egyes technikai találkozók tekintetében figyelembe vett bizonyítékokat.

- 84 Ennélfogva a kifogásközlésből világosan kitűnik, hogy a Bizottság egyedül azokat a technikai találkozókat vette figyelembe és róta a H&R ChemPharm terhére, amelyeken munkavállalóinak egyike részt vett. Így a felperes érvényesen nem állíthatja, hogy a kifogásközlés nem teszi lehetővé számára annak a magatartásnak az azonosítását, amelyet vele szemben kifogásolnak, és hogy ártatlanságának bizonyítása érdekében vitatnia kell valamennyi, a Tudapetrollal szemben felhozott materiális kifogást.
- 85 Mellékesen emlékeztetni kell arra, hogy a Tudapetrol, valamint a H&R-csoporthoz tartozó más társaságok közösen válaszoltak a kifogásközlésre, annak ellenére, hogy a kifogásközlést minden egyes társasággal külön közölték. Ezenkívül a Tudapetrol és a H&R-csoport társaságai válaszukban a közös „H&R/Tudapetrol” elnevezést használták. A felperes nem állította, hogy ez az elnevezés lehetetlenné tette volna számára, hogy az egyedül vele szemben felhozott kifogások ellen védekezzen.
- 86 A fentiekre tekintettel az első jogalap második részét, és következésképpen az első jogalap egészét el kell utasítani.

A második, a felperes által elkövetett jogsértés bizonyításának hiánya miatt az EK 81. cikk megsértésére alapított jogalapról

- 87 A másodlagosan előterjesztett második jogalap két részre oszlik. Az első részben a felperes azt állítja, hogy a Bizottság nem gyűjtött elegendő bizonyítékot egyéni felelősségének bizonyításához. A második részben azt állítja, hogy felelősségére nem lehet a H&R-csoporthoz tartozó többi társaság ellen felhozott bizonyítékból következtetni.

A felperes közvetlen felelősségét alátámasztó bizonyítékok hiányára alapított első részről

- 88 A felperes szerint a Bizottság nem bizonyította, hogy személyesen jogsértő cselekményt követett el.
- 89 Először, a Bizottság a bizonyítékok értékelése során nem vette figyelembe, hogy a felperest nem tekintette felelősnek az egyetlen jogsértés két ágáért, vagyis az ügyfelek és a piacok felosztásáért (a jogsértés második ága), valamint a német gacspiacra vonatkozó ágáért (a jogsértés gacccsal kapcsolatos ága). A megtámadott határozat (328) preambulumbekzdésére tekintettel, egyedül a jogsértés fő ágát, vagyis a paraffinviasz piacán az árak rögzítését, valamint érzékeny kereskedelmi információk cseréjét kifogásolta vele szemben. Ennélfogva a felperes úgy véli, hogy a Bizottságnak pontosabban kellett volna kezelnie a bizonyítékokat annak érdekében, hogy azonosítsa az őt érintő bizonyítékokat, és elkerülje, hogy az egyedül a harmadik személyek által elkövetett jogsértések alátámasztására alkalmas bizonyítékokat az ő terhére is figyelembe vegye.
- 90 Másodszor, ami a megállapított jogsértés 2001. július 1-jétől 2005. április 28-ig terjedő időtartamát illeti, a felperes egyik, neki aktívan dolgozó munkavállalója sem vett részt a versenyellenes találkozókon. G., aki 2001 óta „termékigazgató” volt nála, nem látott el feladatokat a felperes kereskedelmi részlegén. Munkaidejének mindössze 30%-ában dolgozott a felperesnek. A három termékigazgató egyikeként feladata a felperesnél paraffintermékek és a viasz új kémiai összetevőkkel való emulziójának kifejlesztése volt. Ez nem foglalt magában semmilyen, a felperes kereskedelmi tevékenységével vagy főként a képviselésével kapcsolatos feladatot vagy felelősséget. E tekintetben a felperes bizonyítékként hivatkozik igazgatójának, S.-nek a tanúvallomására.
- 91 A felperes szerint a 2007. január 19-i levél utalt arra, hogy G. a H&R Wax Company Vertrieb, a felperestől különböző vállalkozás „sales managere” (értékesítési felelőse). A felperes vitatja, hogy a H&R Wax Company Vertrieb az ő értékesítési társasága lett volna. Ez utóbbi jogilag önálló volt, e társaságban a felperes nem rendelkezett sem üzletrész-tulajdonnal, sem pedig irányítási jogkörrel. Azt is vitatja, hogy a H&R Wax Company Vertrieb tag lett volna, vagy hogy „különös irányítási joggal” rendelkezne tekintetében. Ennélfogva a H&R Wax Company Vertrieb felelőssége nem tudható be neki.

92 Emellett a felperes szerint a Bizottság nem bizonyította, hogy G. az ő érdekében járt el, amikor részt vett a technikai találkozókön. Ennélfogva általánosságban elmondható, hogy nem létezik semmilyen bizonyíték a felperes jogsértésben való személyes részvételére.

93 Harmadszor a felperes előadja, hogy még ha a Törvényszék úgy is tekintené, hogy G. az ő képviselője volt a technikai találkozókön, a Bizottság ebben az esetben sem szolgáltatott bizonyítékot arra, hogy a felperes megsértette az EK 81. cikket. E tekintetben a felperes benyújt egy részletes elemzést, amely azokra a technikai találkozókra vonatkozik, amelyekben a H&R a megtámadott határozat szerint jelen volt.

– A megállapodás és az összehangolt magatartás fogalmáról

94 Az EK 81. cikk (1) bekezdése szerint a közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.

95 Az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás létezéséhez elég az, hogy az érintett vállalkozások kifejezzék az arra irányuló közös szándékukat, hogy meghatározott piaci magatartást tanúsítanak (a Törvényszék T-7/89. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1711. o.] 256. pontja, és T-9/99. sz., HFB és társai kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1487. o.] 199. pontja).

96 Az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás létrejöttnek tekinthető, ha szándékegység áll fenn magának a verseny korlátozásának tekintetében, még akkor is, ha a tervezett korlátozás konkrét elemei még megbeszélések tárgyát képezik (a Törvényszék T-240/07. sz., Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ügyben 2011. június 16-án hozott ítéletének [EBHT 2011., II-3355. o.] 45. pontja; lásd ebben az értelemben a fenti 95. pontban hivatkozott HFB és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 151–157. és 206. pontját is).

97 Az összehangolt magatartás fogalma egyfajta egyeztetést jelent a vállalkozások között, amelyek nem kötnek kifejezetten megállapodást, ám a kockázatokkal teli versenyt tudatosan helyettesítik az egymás közötti gyakorlati együttműködéssel (a Bíróság C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 115. pontja és C-199/92. P. sz., Hüls kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4287. o.] 158. pontja).

98 E tekintetben az EK 81. cikk (1) bekezdésével ellentétes a gazdasági szereplők közötti bármely olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvétel, amely jellegénél fogva vagy befolyásolja a tényleges, illetve potenciális versenytárs piaci magatartását, vagy feltárja az ilyen versenytárs előtt, hogy az érintett gazdasági szereplő saját maga milyen piaci magatartásról döntött, illetve milyen piaci magatartást fontolgat, amennyiben e kapcsolatfelvétel célja vagy hatása a verseny korlátozása (a fenti 96. pontban hivatkozott Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 47. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 97. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 116. és 117. pontját is).

– A bizonyítékok értékelésének elveiről

99 Az ítélezési gyakorlat szerint a Bizottság kötelezettsége bizonyítani az általa megállapított jogsértést, és olyan bizonyítékokat előterjeszteni, amelyek a jogilag megkövetelt módon igazolják a jogsértést megvalósító körülmények fennállását (a Bíróság C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-8417. o.] 58. pontja; lásd a Törvényszék

T-44/02. OP., T-54/02. OP., T-56/02. OP., T-60/02. OP. és T-61/02. OP. sz., Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3567. o.] 59. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 100 A bírósági felülvizsgálat terjedelmével kapcsolatban az állandó ítélkezési gyakorlat kimondja, hogy amikor az EK 81. cikk (1) bekezdését alkalmazó határozat megsemmisítése iránti keresetet terjesztenek a Törvényszék elé, e bíróság köteles általában teljes körűen megvizsgálni, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése alkalmazásának feltételei fennállnak-e (lásd a Törvényszék T-41/96. sz., Bayer kontra Bizottság ügyben 2000. október 26-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-3383. o.] 62. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 101 Ezen összefüggésben, ha a bíróságnak kétségei vannak, azt a jogsértést megállapító határozat címzettjének minősülő vállalkozás javára kell értelmezni. A bíróság tehát nem állapíthatja meg, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította a kérdéses jogsértés fennállását, amennyiben – különösen egy bírságot kiszabó határozat megsemmisítésére irányuló eljárás során – még kételye áll fenn e kérdéssel kapcsolatosan (a Törvényszék fenti 99. pontban hivatkozott Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 60. pontja, valamint a T-112/07. sz., Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben 2011. július 12-én hozott ítéletének [EBHT 2011., II-3871. o.] 58. pontja).
- 102 Ez utóbbi esetben ugyanis tekintettel kell lenni az ártatlanság védelmének elvére, amely különösen az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény 6. cikkének (2) bekezdéséből következik, és amely az európai uniós jog általános elvei közé tartozó alapvető jogok részét képezi. Tekintettel a kérdéses jogsértés jellegére, valamint a hozzá kapcsolódó szankciók jellegére és súlyára, az ártatlanság védelmének elve irányadó többek között a vállalkozásokra alkalmazandó versenyszabályok megsértésével kapcsolatos olyan eljárásokra, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság kiszabásához vezethetnek (a fenti 101. pontban hivatkozott Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 59. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 99. pontban hivatkozott Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 61. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot is).
- 103 Így a Bizottságnak pontos és egybehangzó bizonyítékokra kell hivatkoznia annak bizonyítására, hogy a jogsértés megtörtént. Mindazonáltal fontos hangsúlyozni, hogy nem szükséges a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyítéknak eleget tennie e feltételeknek a jogsértés összes elemét tekintve. Elegendő, ha az intézmény által hivatkozott valószínűsítő körülmények csoportja összességében értékelve megfelel e követelménynek (lásd a fenti 99. pontban hivatkozott Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 62. és 63. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 104 A Bizottság által a megtámadott határozatban az EK 81. cikk (1) bekezdése valamely vállalkozás általi megsértése fennállásának bizonyítására hivatkozott valószínűsítő körülményeket nem elszigetelten, hanem összességükben kell értékelni (lásd a Törvényszék T-53/03. sz., BPB kontra Bizottság ügyben 2008. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-1333. o.] 185. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 105 Meg kell jegyezni azt is, hogy a gyakorlatban a Bizottságnak kevésbé kedvező körülmények mellett kell bebizonyítania a jogsértés fennállását, mivel több év eltelhetett a jogsértést megvalósító események óta, és mivel a vizsgálat alá vont több vállalkozás nem működött vele tevékenyen együtt. Míg szükségszerűen a Bizottság feladata, hogy bebizonyítsa a jogellenes árrögzítő megállapodás megkötését, túlzás lenne ezenfelül elvárni, hogy bizonyítékot szolgáltatson e cél elérésének konkrét mechanizmusáról is. A jogsértésért felelős vállalkozásnak ugyanis túl könnyű lenne kibújni a szankció alól, ha arra hivatkozhatna, hogy a jogellenes megállapodás működésével kapcsolatban előterjesztett információk homályosak, olyan helyzetben, amikor a megállapodás létezése és versenyellenes célja mindazonáltal kellőképpen bizonyítva van. A vállalkozások ilyen helyzetben képesek megvédeni

magukat, ha észrevételt tehetnek a Bizottság által ellenük előterjesztett minden bizonyítékra nézve (a Törvényszék T-67/00., T-68/00., T-71/00. és T-78/00. sz., JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2501. o.] 203. pontja).

- 106 Az EK 81. cikk megsértésének megállapítása érdekében felhozható bizonyítékokat illetően az uniós jogban érvényesülő elv a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve (a Törvényszék T-50/00. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2395. o.] 72. pontja, és a fenti 101. pontban hivatkozott Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 64. pontja).
- 107 A különböző bizonyítékok bizonyító erejét illetően az egyetlen releváns tényező, amelyet meg kell vizsgálni, a benyújtott bizonyítékok hitelessége (a fenti 106. pontban hivatkozott Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 72. pontja).
- 108 A bizonyítás általános szabályai szerint egy dokumentum hitelessége és ennél fogva bizonyító ereje az eredetétől, készítésének körülményeitől, címzettjétől és tartalmától függ (a Törvényszék T-25/95., T-26/95., T-30/95-T-32/95., T-34/95-T-39/95., T-42/95-T-46/95., T-48/95., T-50/95-T-65/95., T-68/95-T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95. és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 1053. és 1838. pontja, és a fenti 101. pontban hivatkozott Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 70. pontja).
- 109 Amennyiben a Bizottság kizárólag az érintett vállalkozások piaci magatartására támaszkodik a jogsértés fennállásának megállapításakor, elegendő, ha ez utóbbiak bizonyítják olyan körülmények fennállását, amelyek más megvilágításba helyezik a Bizottság által az uniós versenyszabályok megsértésének megállapítása érdekében leírt tényeket, és így a bizottsági érvelést helyettesítő hihető magyarázatát adják azoknak (lásd ebben az értelemben a fenti 105. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 186. pontját).
- 110 Ellenben, amikor a Bizottság okirati bizonyítékokra támaszkodott, az érintett vállalkozások feladata, hogy ne csak a Bizottság elméletének hihető alternatíváját mutassák be, hanem hivatkozzanak a megtámadott határozatban a jogsértés létezésének alátámasztására előterjesztett bizonyítékok elégtelen voltára is (a fenti 105. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 187. pontja). A bizonyítékok ilyen szabad értékelése nem sérti az ártatlanság vélelmének elvét (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-235/92. P. sz., Montecatini kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4539. o.] 181. pontját).
- 111 A versenyellenes megállapodások tilalmának közismert jellegére figyelemmel a Bizottságtól nem várható el, hogy olyan okirati bizonyítékot nyújtson, amely kifejezetten bizonyítja az érintett szereplők kapcsolatfelvételét. A Bizottság rendelkezésére álló töredékes és szórványos elemek mindenesetre kiegészíthetők a releváns körülmények rekonstruálására alkalmas következtetésekkel. A versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezésére tehát bizonyos egybeesésekből és valószínűsítő körülményekből lehet következtetni, amelyek együttesen vizsgálva, más összefüggő magyarázat hiányában, a versenyszabályok megsértésének bizonyítékát nyújthatják (a fenti 77. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 55–57. pontja; lásd továbbá a fenti 99. pontban hivatkozott Dresdner Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 64. és 65. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 112 Az okirati bizonyítékok bizonyító erejének értékelésekor nagy jelentőséget kell tulajdonítani annak a körülménynek, hogy valamely dokumentumot a tényekkel közvetlen összefüggésben készítettek (a Törvényszék T-157/94. sz., Ensidesa kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítéletének [EBHT 1999., II-707. o.] 312. pontja, valamint T-5/00 és T-6/00. sz., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied és Technische Unie kontra Bizottság

egyesített ügyekben 2003. december 16-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-5761. o.] 181. pontja), vagy hogy azt e tények közvetlen tanúja készítette (a fenti 105. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 207. pontja).

- 113 Az tény, hogy valamely dokumentumról hiányzik a dátum vagy az aláírás, illetve hogy rosszul olvasható, nem fosztja meg teljesen az iratot a bizonyító erejétől, különösen amennyiben annak eredete, valószínű kelete és tartalma kellő bizonyossággal megállapítható (a Törvényszék T-217/03. és T-245/03. sz., FNCBV kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4987. o.] 124. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Törvényszék T-11/89. sz., Shell kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-757. o.] 86. pontját).
- 114 A bizonyítékok szabad mérlegelésének elvéből következik, hogy még ha az okirati bizonyítékok hiánya relevánsnak is bizonyulhat a Bizottság által hivatkozott valószínűsítő körülmények együttesének átfogó értékelése keretében, ez önmagában nem jár azzal a következménnyel, hogy az érintett vállalkozás a tények alternatív magyarázatával megkérdőjelezhetné a Bizottság állításait. Ez az eset csak akkor áll fenn, ha a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok nem teszik lehetővé a jogsértés fennállásának egyértelmű bizonyítását, anélkül hogy értelmezésre lenne szükség (a fenti 101. pontban hivatkozott Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 65. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Törvényszék T-36/05. sz., Coats Holdings és Coats kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 74. pontját).
- 115 Ezenkívül az uniós jog egyetlen rendelkezése és egyetlen általános elve sem tiltja, hogy a Bizottság valamely vállalkozással szemben más, a kartellben való részvétellel vádolt vállalkozások nyilatkozataira támaszkodjon. Ha ez nem így lenne, az EK 81. cikkel ellentétes magatartás bizonyításának terhe, amely a Bizottságra hárul, tarthatatlan lenne, és ellentétes lenne azon feladatával, hogy ezen előírások megfelelő alkalmazását felügyelje (a fenti 105. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 192. pontja, valamint a fenti 101. pontban hivatkozott Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 67. pontja).
- 116 Különösen jelentős bizonyító erőt lehet tulajdonítani azon nyilatkozatoknak, amelyek először is megbízhatók, másodsor egy vállalkozás nevében tették őket, harmadszor olyan személytől származnak, akinek szakmai kötelessége e vállalkozás érdekei alapján eljárni, negyedszer a nyilatkozó érdekeit sértik, ötödször a körülmények közvetlen tanújától származnak, és hatodsor írásban, megfontoltan és jól átgondolva teszik őket (a fenti 101. pontban hivatkozott Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 71. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 105. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 205–210. pontját).
- 117 Ugyanakkor egyetlen, kartellben való részvétellel vádolt vállalkozás nyilatkozata, amelynek pontosságát több más érintett vállalkozás vitatja, nem tekinthető az utóbbiak által elkövetett jogsértés megfelelő bizonyítékának, ha más bizonyíték azt nem támasztja alá, jóllehet a megerősítés elvárt mértéke a szóban forgó nyilatkozatok megbízhatósága okán alacsonyabb lehet (a fenti 105. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 219. és 220. pontja, valamint a fenti 101. pontban hivatkozott Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 68. pontja).
- 118 Ezenkívül, bár általánosan elfogadott, hogy a jogsértő kartell fő résztvevői által önkéntesen szolgáltatott bizonyítékok bizonyos fenntartással kezelendők, tekintettel annak a lehetőségére, hogy e résztvevők hajlamosak kicsinyíteni a jogsértésben való közreműködésük jelentőségét, a többiekét pedig nagyítani, az a tény, hogy valaki a bírság alóli mentesítés vagy a bírság összegének csökkentése érdekében kéri a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményéből való részesülést, nem jelent szükségszerűen indítékot arra, hogy a kartell többi tagjának részvételére vonatkozóan elferdített bizonyítékokat terjesszen elő. A Bizottság félrevezetésére irányuló szándék ugyanis megkérdőjelezi a kérelmező

együttműködésének őszinteségét és teljességét, következésképpen a 2002. évi engedékenységi közlemény kedvezményéből való részesülés kerül veszélybe (a fenti 101. pontban hivatkozott Hitachi és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 72. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a Törvényszék T-120/04. sz., Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben 2006. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4441. o.] 70. pontját).

- 119 Meg kell állapítani különösen, hogy ha egy személy jogsértés elkövetését ismeri be, és így a kérdéses dokumentumokból közvetlenül kikövetkeztethető tényeken túli körülményeket vall be, ez – az ennek ellenkezőjére utaló különleges körülmények hiányában – eleve azt jelzi, hogy e személy elhatározta az igazság feltárását. Ezen túlmenően általában különösen megbízható bizonyítéknak kell tekinteni azt a nyilatkozatot, amely a nyilatkozattevő érdekei ellen irányul (a Törvényszék fenti 104. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 211. és 212. pontja, T-109/02., T-118/02., T-122/02., T-125/02., T-126/02., T-128/02., T-129/02., T-132/02. és T-136/02. sz., Bolloré és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. április 26-án hozott ítéletének [EBHT 2007., II-947. o.] 166. pontja, valamint a T-54/03. sz., Lafarge kontra Bizottság ügyben 2008. július 8-án hozott ítéletének [az EBHT-ban nem tették közzé] 59. pontja).
- 120 A hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján az EGT-Megállapodás 53. cikkére is alkalmazható.

– A megtámadott határozatról

- 121 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (2) preambulumbekkezdésében „A jogsértés összefoglalása” cím alatt megállapította, hogy a címzettek az EK 81. cikkbe és az EGT-Megállapodás 53. cikkébe ütköző egységes, összetett és folyamatos jogsértésben vettek részt. E jogsértés fő ága a paraffinvaszt illetően „az árak rögzítésére, valamint érzékeny kereskedelmi információk cseréjére és hozzáférhetővé tételére vonatkozó megállapodásokban, illetve összehangolt magatartásokban” állt. E fő ág volt a jogsértés egyetlen olyan alkotóeleme, amelyben a felperes a megtámadott határozat szerint részt vett. A megtámadott határozattal érintett bizonyos más vállalkozások a jogsértés más ágaiban, vagyis a paraffinvaszt illetően „az ügyfelek és/vagy a piacok felosztásában” (a jogsértés második ága), valamint „a gacs német piacon végső fogyasztóknak való értékesítésében” (a továbbiakban: a jogsértés gacccsal kapcsolatos ága) is részt vettek.
- 122 A megtámadott határozatban a „4. Az események leírása” és a „4.1. A kartell alapelvei és működése” cím alatt a Bizottság az említett határozat (106) és következő preambulumbekkezdéseiben az árrögzítésre irányuló magatartások tartalmát a következőképpen írta le:

„[...]

(106) A technikai találkozók mindig két részből álltak: a technikai kérdésekre vonatkozó első megbeszéléseket versenyellenes jellegű megbeszélések követték, amelyek többek között az árrögzítésre, a piacok és (bizonyos esetekben) az ügyfelek felosztására, valamint olyan érzékeny kereskedelmi információk cseréjére és hozzáférhetővé tételére vonatkoztak, mint a jelenlegi és a jövőbeli árpolitika, az ügyfelek, a termelési kapacitások és az értékesítések volumene.

(107) Az árakra és az esetleges áremelésekre vonatkozó megbeszélésekre általában a technikai találkozók végén került sor. Általában a Sasol vizsgálta meg az árakra vonatkozó megbeszéléseket, ezt követően azonban valamennyi résztvevő kerekasztal-beszélgetésen megvitatta az árakat és az árpolitikai stratégiákat [...]. A megbeszélések egyszerre érintették a konkrét ügyfelek esetében alkalmazott áremeléseket és az irányadó árakat, valamint az általános áremeléseket, továbbá a piac egészére vonatkozó minimumárakat és az irányadó árakat [...]. Az áremeléseket rendszerint nem százalékszámban, hanem abszolút számokban határozták meg (például a teljesen finomított paraffinvaszt esetében tonnánként 60 euró). [...] A

minimumárakban nemcsak áremelési megállapodás fennállása esetén egyeztek meg, hanem akkor is, amikor az áremelés nem volt megvalósítható (például az árak csökkenése időszakában) [...]

[...]

- (109) A vállalkozások képviselői egyébiránt érzékeny kereskedelmi információkat cseréltek, és feltárták általános stratégiájukat [...].
- (110) A MOL kivételével a vállalkozásokat olyan felelős személyek képviselték, akik jogosultak voltak vállalkozásuk árstratégiáját meghatározni, és a konkrét ügyfelek esetében alkalmazott árakat megállapítani. [...]
- (111) A technikai találkozók többségén az árakkal kapcsolatos megbeszélések általában a paraffinviaszra vonatkoztak [...], és ritkán csak a paraffinviasz különböző fajtáira (úgy mint a teljesen finomított paraffinviaszok, a félig finomított paraffinviaszok, a viaszkeverékek/különlegességek, a kemény paraffinviaszok vagy a hidrogénezett viaszok). Ráadásul valamennyi vállalkozás számára világos volt, hogy a paraffinviasz valamennyi fajtájának ára ugyanolyan összeggel, illetve ugyanolyan százalékban fog növekedni. [...]

[...]

- (113) A technikai találkozók eredményének végrehajtására általában úgy került sor, hogy bejelentették az ügyfeleknek az áremeléseket, illetve törölték a létező árszabásokat. [...] Az esetleges csalással vagy az alkalmazás elmulasztásával kapcsolatos eseteket megvitatták a következő találkozókön (lásd például a (149) és (157) preambulumbekendést). Általában az egyik képviselt vállalkozás kezdeményezte és kezdte meg árának emelését. Általában a Sasolról volt szó, azonban ez utóbbi néha más résztvevőt kért meg a kezdésre. Nem sokkal azután, hogy valamelyik vállalkozás bejelentette az ügyfeleknek, hogy emelni kívánja az árakat, a többi szállító követte őt, és szintén áremeléseket jelentett be [...]. A technikai találkozókön a vállalkozásokat képviselő személyek tájékoztatták a többieket a technikai találkozók eredményeinek alkalmazása érdekében tett lépésekről. Ezen információkat szóban adták át valamelyik vállalkozásnak [...] illetve az összes többi [részt vevő] vállalkozásnak, vagy pedig másolatot küldtek nekik az árak emelésének vagy törlésének érintett bejelentéseiről. A Bizottság ugyanis felfedezte, hogy a felek tájékoztatták egymást az ilyen bejelentésekről. Megállapították, hogy megközelítőleg 150 ilyen típusú levelet cseréltek a technikai találkozóköt követő hat héten keresztül. [...] Megállapításra került továbbá, hogy egy megállapodás szerint a képviselt vállalkozások nem húzhattak hasznot a megegyezés szerinti áremelés alkalmazásából annak érdekében, hogy növeljék saját piaci részesedésüket. [...] Ezen állítást a kifogásközlésre adott válaszokban nem vitatták.”

¹²³ A megtámadott határozatban a „4.2. A technikai találkozókra vonatkozó részletes információk” cím alatt a Bizottság először is bemutatott egy összefoglaló táblázatot, amely megjelöli a technikai találkozók helyét és időpontját, valamint a jelen lévő vállalkozásokat (a megtámadott határozat (124) preambulumbekendése). Ezt követően megvizsgálta az egyes technikai találkozókra vonatkozóan rendelkezésre álló bizonyítékokat (a megtámadott határozat (126)–(177) preambulumbekendése).

124 A megtámadott határozatban az „5. Az EK 81. cikk jelen ügyben való alkalmazása” és az „5.3. A szóban forgó jogsértés jellege” címek alatt a Bizottság kifejtette a versenyellenes magatartások minősítését szabályozó, a jelen ügyben alkalmazandó elveket:

„5.3.1. Alapelvek [...]

(205)

[H]osszú időtartamú, összetett jogsértés esetén nem szükséges, hogy a Bizottság a jogsértést [megállapodásnak vagy összehangolt magatartásnak] minősítse. A megállapodás [vagy] összehangolt magatartás fogalmi homályosak, és egymást átfedhetik. A versenyellenes magatartás idővel valóban változhatott, illetve mechanizmusait a helyzet alakulására figyelemmel kiigazíthatták vagy megerősíthették. Az ilyen megkülönböztetés ugyanis lehetetlennek is bizonyulhat, mivel valamely jogsértés egyszerre bírhat a tiltott magatartási formák mindegyikének jellemzőivel, miközben egyes megnyilvánulásai külön-külön vizsgálva éppen inkább az egyik, mint a másik formába tartozóként azonosíthatók. Mesterséges lenne azonban az elemzés során a jogsértések több különböző formáira felosztani azt, ami egyértelműen az egyetlen átfogó célkitűzést követő magatartások végrehajtásának minősül. Valamely kartell így egyszerre minősülhet megállapodásnak és összehangolt magatartásnak. Az [EK] 81. cikk nem ír elő konkrét minősítést a jelen határozatban leírt típusú összetett jogsértésre [...].

(206)

Több tagból álló kartell esetén, amely kartell versenyellenes magatartása az idő múlásával megállapodásnak vagy összehangolt magatartásnak minősíthető (összetett jogsértések), a Bizottságnak nem kell értékelnie, hogy az egyes magatartástípusok konkrétan melyik kategóriába tartoznak. [...]

125 Ezt követően a megtámadott határozatban még mindig az „5.3. A szóban forgó jogsértés jellege” cím alatt Bizottság a jogsértés tartalmát a következőképpen írta le:

„5.3.2. Alkalmazás

(210)

A jelen határozat 4. fejezetében leírt tények alapján bizonyítást nyert, hogy a jelen eljárás alá vont vállalkozások mindegyike részt vett a paraffinviaszra vonatkozó, összejátszásra irányuló tevékenységekben, a (2) preambulumbekzdésben említett társaságok a gacsra vonatkozóan is, [...] és hogy rendszeresen részt vettek olyan találkozókon, amelyeken a következő kérdéseket vitatták meg:

- 1) az árak rögzítése[;]
- 2) [...] az ügyfelek és/vagy a piacok felosztása[;]
- 3) különösen az ügyfelekre, az árszabásra, a termelési kapacitásokra és az értékesítések volumenére vonatkozó érzékeny kereskedelmi információk hozzáférhetővé tétele és cseréje[...]

5.3.2.2. Árkalkuláció

(240)

A (98), (107), (126), (128), (131), (133), (135), (137), (139), (140), (142), (145), (147), (149), (152), (153), (156), (157), (163), (168), (174), (176) és (177) preambulumbekzdés azt bizonyítja, hogy a szóban forgó vállalkozások minimumárakat rögzítettek, és áremelésekben állapodtak meg («árrögzítés«).

(241)

Az ExxonMobil, a Repsol, a Sasol és a Shell megerősítették az árrögzítő magatartások fennállását [lásd a (107) preambulumbekezdést], és ezen információt a meghallgatásuk alkalmával, valamint a kifogásközlésre adott írásbeli válaszukban újból megerősítették.”

– G. technikai találkozókra való jelenlétének a H&R ChemPharmnak történő betudhatóságáról

126 A felperes előadja, hogy G. technikai találkozókra való jelenlétét nem lehet az ő terhére róni. Utóbbi feladatai termékigazgatóként új termékek kifejlesztésére korlátozódtak, és nem foglaltak magukban kereskedelmi tevékenységet vagy a felperes képviselével összefüggő felelősséget. Mindenesetre G. a munkaidejének csak 30%-ában dolgozott a felperesnek.

127 A fenti 73. pontban hivatkozott ítélezési gyakorlat szerint a Bizottságnak a jogsértést elkövető vállalkozás szankcionálására vonatkozó jogköre csak azon személy jogsértő cselekményét feltételezi, aki általában jogosult arra, hogy a vállalkozás nevében eljárjon.

128 G. felelősségét illetően a felperes 2007. január 19-i levelében a következőképpen nyilatkozott:

„G. 1994-től 2001. július 1-jéig töltötte be a termékigazgatói pozíciót az SRS-nél, és ezen a címen e vállalkozás munkavállalója volt. 2001. július 1-jén állását átadták a H&R Management & Service-nek [jelenleg H&R ChemPharm]. Következésképpen G. 2001-től a mai napig a H&R ChemPharm munkavállalója [...] termékigazgatóként [...]. 2001. január 1-jétől a sales manageri feladatokat látja el a H&R Wax Company Vertriebnél anélkül, hogy formálisan annak munkavállalója lenne [...]. G. 1999 óta a termékigazgatói és a sales manageri kettős munkakört látja el. Termékigazgatóként ő jelenti a kapcsolatot a termelés és a forgalmazás között. Amellett, hogy a termelési lehetőségeket folyamatosan a piaci követelményekhez igazítja, a termékigazgató feladata többek között abból áll, hogy technikai segítséget nyújtson az ügyfeleknek a termékek használatához. E kettős munkakörben [G.] felel az ügyfelek technikai kérdéseiről, valamint [H.-vel] közösen kereskedelmi kérdésekért is. E kettős munkakört a H&R ChemPharmmal kötött munkaszerződés írja elő.”

129 Ezenkívül, 2005. december 8-i levelében a felperes a következőképpen nyilatkozott:

„Attól fogva, hogy a [H&R ChemPharm] belépett a paraffinágazatba 1994-ben, 2001-ig [W.] értékesítési felelős volt. [W.] 2001 végén nyugdíjba vonult. [W.] tervezett távozása miatt először [H.] érkezett e feladatkör erősítésére (1997 óta), akihez 1999-ben csatlakozott [G.]. E két személy még mindig felelős a paraffiniasz értékesítéséért.”

130 Először meg kell állapítani, hogy G. a H&R ChemPharm termékigazgatójának minőségében jogosult volt ez utóbbi nevében eljárni. Ez a következtetés összhangban áll a felperes azon nyilatkozatával, amely szerint G. egyik feladata az volt, hogy „technikai segítséget nyújtson az ügyfeleknek a termékek használatához”, ami magában foglalja, hogy G. a kizárólag a gyártáshoz kapcsolódó feladatainak ellátása során jogosult volt a felperes nevében eljárni az ügyfelekkel szemben.

131 Másodszor a Törvényszék úgy véli, hogy G. forgalmazással kapcsolatos feladatai szintén relevánsak. A Bizottság ugyanis a jelen ügyben bizonyítékot szolgáltatott arra, hogy a felperes munkavállalója, akinek a felperessel kötött munkaszerződése mind a gyártással, mind a forgalmazással kapcsolatos feladatokat előírt számára, jelen volt a versenyellenes találkozókra. Egy jogsértésért felelős vállalkozás könnyen mentesülhetne minden szankció alól, ha érvényesen védekezhetne ilyen megállapítás ellen azzal, hogy munkavállalója valójában egy másik társaság nevében járt el az említett találkozókra. Az ilyen megoldás azt is lehetővé tenné a kartellben részt vevő társaságok számára, hogy minden felelősség alól mentesüljenek azzal, hogy egy, a kartellben részt nem vevő társasággal kettős foglalkoztatási helyzetet teremtenek, és előadják, hogy a közös munkavállaló kizárólag ez utóbbi nevében járt el.

- 132 Harmadszor emlékeztetni kell arra, hogy a felperes maga is úgy nyilatkozott, hogy G. jelentette „a kapcsolatot a termelés és a forgalmazás között”, és feladata az volt, hogy „a termelési lehetőségeket folyamatosan a piaci követelményekhez igazítsa”, „kereskedelmi kérdésekkel” is foglalkozva. Márpedig egy ilyen munkakör lehetővé tette G. számára, hogy befolyást gyakoroljon a felperes kereskedelmi tevékenységére a technikai találkozókra szerzett, különösen a „piaci követelményekre” vonatkozó információk fényében, amelyeknek a manipulációjára egyébként is gyakran irányul a versenytársak közötti összejátszó tevékenység, valamint hogy így az említett tevékenységekből származó előnyökben részesíthesse a felperest.
- 133 Negyedszer, ahogy az a fenti 58. pontban már említésre került, a felperes azon állítása, amely szerint G. csak munkaidejének 30%-át töltötte a felperesnél, nem releváns. Még a termelő társaságnál eltöltött nagyon korlátozott időtartamok is lehetővé tehetik ugyanis az említett versenyellenes találkozókra megszerzett információk továbbítását vagy az ezen információk alapján és a versenyellenes találkozókra született megállapodások figyelembevételével meghatározott utasítások adását.
- 134 Ötödször, a felperes azon teóriájának, amely szerint nem vett részt a paraffinviasz forgalmazásában, ellentmond nem csak az, hogy G. értékesítési igazgatói munkakörét a közte és a felperes között fennálló munkaszerződés írta elő, de az is, hogy 2001. február 28-tól kezdődően W.-t is alkalmazta értékesítési igazgatóként.
- 135 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem követett el hibát, amikor úgy vélte, hogy a G. és a felperes közötti munkaviszony igazolja, hogy az előbbi cselekményeit az utóbbi terhére róják.
- A felperes bizonyítási indítványáról
- 136 A felperes az igazgatója, S. tanúként való kihallgatását indítványozza annak alátámasztása érdekében, hogy G. felperessel szembeni felelőssége az új termékek kifejlesztésére korlátozódott.
- 137 E tekintetben meg kell állapítani, hogy maga a felperes nyilatkozott úgy *in tempore non suspecto*, hogy G. forgalmazással kapcsolatos feladatokat látott el, és hogy ő volt a kapcsolat a termelés és a forgalmazás között. E nyilatkozatok bizonyító ereje erősebb, mint egy *in tempore suspecto* tett tanúvallomása, úgy hogy azok lehetővé teszik a Törvényszék számára a fenti 135. pontban szereplő következtetés megalapozását és a felperes jelen kifogásának elutasítását. Ennélfogva a felperes bizonyítási indítványát el kell utasítani.
- A felperes által elkövetett jogsértés fennállását alátámasztó bizonyítékok átfogó értékelése
- 138 Először is ki kell emelni, hogy több vállalkozás elismerte, hogy a technikai találkozókra a paraffinviasz árakat azon általános céllal vitatták meg, hogy megegyezzenek azok mértékében.
- 139 Különösen, a Sasol 2005. május 12-i nyilatkozata szerint, a technikai találkozók általában összejátszásra irányuló tevékenységnek adtak helyet, mivel ott megvitatták a paraffinviaszokra vonatkozó áremeléseket és árscökkenéseket, valamint információkat cseréltek a bruttó árakra és a kapacitástervezésre vonatkozóan.
- 140 A Repsol 2005. május 19-i nyilatkozata szerint a technikai találkozók részét képezte a paraffinviaszokat illetően a résztvevők által alkalmazott árszintek megvitatása.
- 141 A Shell úgy nyilatkozott, hogy valamennyi technikai találkozó az árak rögzítésére vonatkozott. A 2006. június 14-i nyilatkozata szerint legalább 1999 óta, amikor a tanúvallomást tevő képviselője elkezdett a technikai találkozókra részt venni, a paraffinviasz árát sosem döntötték el egyoldalúan, hanem azt a versenytársak mindig a technikai találkozókra rögzítették.

- 142 Ezenkívül ugyanezen vállalkozások ugyanezen nyilatkozatokban azt is állították, hogy a résztvevők több technikai találkozáson is ténylegesen megegyeztek a minimumárakban vagy az áremelésekben, néha még az emelést célzó intézkedésekben is.
- 143 Hangsúlyozni kell, hogy többek között a fenti 139–141. pontban említett nyilatkozatokban, valamint a Sasol 2006. december 18-i, a Bizottság információkérésére adott válaszában arra utaltak, hogy az SRS, az SRS/Tudapetrol, a H&R/Tudapetrol vagy a Hansen & Rosenthal részt vett a technikai találkozókon, valamint G.-nek, a felperes munkavállalójának a nevét az említett találkozókon jelenlévőként tüntették fel.
- 144 Egyébiránt ki kell emelni, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (107) és (113) preambulumbekzdésében utalt a szóban forgó nyilatkozatokra.
- 145 A szóban forgó nyilatkozatokat a technikai találkozókon részt vevő személyek tanúvallomása alapján, jól átgondolva tették, és azon vállalkozásokat is vádolják, amelyek nevében e nyilatkozatokat tették. Ráadásul a nyilatkozatok a jogsértés leírásának fő vonalait illetően egybevágóak, ami még tovább növeli a megbízhatóságukat. Így a fenti 116. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében és a felperes állításaival ellentétben azok különösen megbízhatóak.
- 146 Másodszor meg kell állapítani, hogy a fenti 139–141. pontban említett nyilatkozatokat megerősíti számos, a technikai találkozó idejéből származó, a Bizottság által a helyszíni vizsgálatok során talált, kézzel írott feljegyzés, amelyekhez a felperes a közigazgatási eljárás során hozzáférhetett, és amelyek egy részére különösen a megtámadott határozat (165), (173), (174) és (177) preambulumbekzdése hivatkozik. SC.-nek a megtámadott határozat (173) preambulumbekzdésében említett feljegyzései, a Totalnak a (174) preambulumbekzdésben említett feljegyzése, valamint a MOL-nak ugyanezen határozat (177) preambulumbekzdésében említett feljegyzése olyan kézzel írt feljegyzések, amelyeket a találkozókon készített egy ott jelen lévő személy, továbbá tartalmuk strukturált és viszonylag részletes. Ennélfogva e feljegyzések bizonyító ereje igen magas. Ami a Sasol által a „Blauer Salon” találkozókról készített beszámolókat (a megtámadott határozat (163) preambulumbekzdése), valamint az Eni feljegyzését (a megtámadott határozat (165) preambulumbekzdése) illeti, a tényállás időszakából származó és *in tempore non suspecto*, vagyis nem sokkal azon technikai találkozókat követően készített dokumentumokról van szó, amelyekre vonatkoznak. Ennélfogva e beszámolók bizonyító ereje igen magas.
- 147 Harmadszor meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat szerint a jogsértésben való részvétel (2001. július 1-jétől 2005. április 28-ig tartó) időtartama alatt a felperest G. képviselte az ezen időszak alatt tartott tizennégy technikai találkozáson. A felperes nem vitatja, hogy G. részt vett e technikai találkozóknak mindegyikén.
- 148 Márpedig az olyan versenyellenes megállapodásokat illetően, amelyek – mint a jelen ügyben is – a versenytárs vállalkozások találkozóin során jönnek létre, a Bíróság már kimondta, hogy megvalósul az EK 81. cikk megsértése, ha e találkozóknak célja a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, és azok így a piac működésének mesterséges megszervezésére irányulnak. Ilyen esetben az érintett vállalkozás kartellben való részvételének bizonyításához elegendő az, ha a Bizottság bizonyítja, hogy az említett vállalkozás olyan találkozókon vett részt, amelyek során versenyellenes megállapodásokat kötöttek. Amennyiben az ilyen találkozókon való részvétel bizonyított, e vállalkozás feladata olyan valószínűsítő körülmények bemutatása, amelyek alapján megállapítható, hogy az említett találkozókon való részvétele minden versenyellenes szándékot nélkülözött, és bizonyítani kell, hogy tájékoztatta a versenytársait arról, hogy az e találkozókon való részvételi szándéka eltér az övéétől (a Bíróság fenti 77. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 81. pontja, valamint C-403/04. P. és C-405/04. P. sz., Sumitomo Metal Industries és Nippon Steel kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. január 25-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-729. o.] 47. pontja).

- 149 E szabály indoka az, hogy az említett találkozón részt vevő valamely vállalkozás, amely nyilvánosan nem határozta el magát annak tartalmától, azt a benyomást kelti a többi résztvevőben, hogy elfogadta annak eredményét, és azt betartja (a fenti 77. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 82. pontja, valamint a fenti 148. pontban hivatkozott Sumitomo Metal Industries és Nippon Steel kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 48. pontja). Az ezen ítélkezési gyakorlatból származó alapelvek az összehangolt magatartásokra vonatkozó találkozókra is alkalmazandók, ahogy az a fenti 97. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatból következik.
- 150 Márpedig a jelen ügyben a felperes nem állítja, hogy a versenyellenes találkozók tartalmától nyilvánosan elhatárolódott.
- 151 Negyedszer emlékeztetni kell arra, hogy valamely vállalkozást akkor is felelősnek lehet tekinteni átfogó kartell miatt, ha bizonyított, hogy a kartellnek közvetlenül csak egy vagy néhány alkotóelemében vett részt, amennyiben egyfelől tudott, vagy tudnia kellett volna arról, hogy az az összejátszás, amelyben részt vesz, különösen több évig rendszeresen szervezett találkozók révén olyan átfogó rendszerbe illeszkedik, amelynek célja a versenyfeltételek torzítása, és amennyiben másfelől ezen átfogó rendszer magában foglalta a kartell összes alkotóelemét. Hasonlóképpen, ha különböző vállalkozások eltérő szerepet játszottak a közös cél elérése érdekében, ez nem változtat a versenyellenes cél, és így a jogsértés fennállásán, ha minden vállalkozás a saját szintjén hozzájárult e közös cél eléréséhez (lásd a fenti 105. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 370. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 152 Egyrészt meg kell vizsgálni a felperes azon érveit, amelyek szerint bizonyos technikai találkozók esetében a Bizottságnak nem sikerült rekonstruálnia a megbeszélések tartalmát, vagyis lehet, hogy e találkozók a jogsértésnek kizárólag azon ágait – az ügyfelek elosztását és a gacsra vonatkozó megállapodásokat – érintették, amelyekért a felperes felelősségét nem állapították meg.
- 153 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a Bizottság olyan bizonyítékokkal rendelkezik, amelyek alátámasztják, hogy a technikai találkozók során általában legalább egy megbeszélést lefolytattak az árakról. Különösen, 2005. május 12-i nyilatkozatában a Sasol azt állította, hogy a technikai találkozók általában összejátszásra irányuló tevékenységnek adtak helyet, mivel ott „megvitatták az áremeléseket és az árcsökkentéseket”, valamint információkat cseréltek a bruttó árakra és a kapacitástervezésre vonatkozóan. A Repsol 2005. május 19-i nyilatkozata szerint a technikai találkozók részét képezte a résztvevők által alkalmazott árszintek megvitatása. A Shell úgy nyilatkozott, hogy valamennyi technikai találkozó az árak rögzítésére vonatkozott (lásd még a fenti 139–141. pontot). A felperes érvényesen nem kifogásolhatja, hogy először az ellenkérelemben felhozott körülményekről van szó, mivel a Bizottság a Sasol, a Repsol és a Shell említett nyilatkozataira a megtámadott határozat (107) preambulumbekzdésében is hivatkozott, és azokat a közigazgatási eljárás során a felperes rendelkezésére bocsátották.
- 154 Hozzá kell tenni továbbá, hogy a megtámadott határozat (240) preambulumbekzdésében a Bizottság pontosította, hogy az azt igazoló bizonyítékok, hogy a szóban forgó vállalkozások minimumárakat rögzítettek és megállapodtak az áremelésekben, többek között a megtámadott határozat (163), (168), (174), (176) és (177) preambulumbekzdésében szerepelnek. Emellett a Bizottság a megtámadott határozat (165) és (175) preambulumbekzdésében megállapította, hogy e technikai találkozók résztvevői a paraffiniaszt illetően többek között az árszintre vonatkozó érzékeny kereskedelmi információkat cseréltek. A fent hivatkozott preambulumbekzdések a technikai találkozókkal egyidejűleg keletkezett, az árakra vonatkozó információk cseréjét, az árak emelésére vagy megszilárdítására irányuló szándékot, valamint bizonyos esetekben a megbeszéltek árak mértékét tanúsító, kézzel írt bizonyítékokra hivatkoznak, amelyeket kiegészít a vállalkozások nyilatkozataira utalás.
- 155 Következésképpen meg kell állapítani, hogy általánosságban a megtámadott határozat megalapozottan bizonyítja a felperes jogsértésért való felelősségét.

- 156 A felperes által előadott érvek nem alkalmasak e következtetés megkérdőjelezésére.
- 157 Először, meg kell jegyezni, hogy a felperes által előadott alternatív magyarázatok minden esetben valamelyik konkrét technikai találkozót érintik. Így nem szolgálhatnak hihető magyarázattal a Bizottság által összegyűjtött bizonyítékok összességét illetően, amelyek lehetővé tették a Bizottság számára az összetett, egységes és folyamatos jogsértés fennállásának bizonyítását.
- 158 Másodszor, a felperes érvelésének nagy része a paraffinviasz árának rögzítéséről szóló megállapodás állítólagos hiányára vonatkozik. Márpedig ez az érvelés nem releváns.
- 159 Ahogy az a fenti 96. pontban hivatkozott ítélezési gyakorlatból következik, az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás létrejötnék tekinthető, ha szándékegység áll fenn magának a verseny korlátozásának tekintetében, még akkor is, ha a tervezett korlátozás konkrét elemei még megbeszélések tárgyát képezik. Ennélfogva az EK 81. cikk jelen ügyben való alkalmazása céljából a Bizottságnak nem volt szüksége annak bizonyítására, hogy a résztvevők meghatározott árszintekben, az emelésre vonatkozó különös és számszerűsített intézkedésekben ténylegesen megállapodtak. Elegendő volt azt bizonyítania, hogy a résztvevők között szándékegység állt fenn az árak rögzítése vagy megváltoztatása céljából. Márpedig a felperes semmilyen konkrét érvet nem ad elő a Sasol, a Repsol és a Shell azon nyilatkozatainak megcáfolása érdekében, amelyek szerint a technikai találkozók célja az árak rögzítése volt.
- 160 Emellett a Bizottság megdönthetetlen bizonyítékok összességével rendelkezik, amelyekből kitűnik, hogy a résztvevők a technikai találkozókra – a H&R ChemPharm részvételének időtartamát is beleértve – több mint tizenkét éven keresztül rendszeresen információkat cseréltek az árakra és a tervezett emelésekre vonatkozóan. Márpedig a felperes e tevékenységekre nem adott koherens, a Bizottság azon állításának hitelességét megdöntő magyarázatot, amely szerint e magatartások célja különösen az árrögzítés volt. Ellenkezőleg, azon hosszú időtartam, amely alatt rendszeresen tartottak találkozót, önmagában arra utaló valószínűsítő körülménynek minősül, hogy a résztvevők célja azt volt, hogy harmonizálják árpolitikájukat úgy, hogy a piaci kockázatokat tudatosan helyettesítik az egymás közötti együttműködéssel.
- 161 Emellett ki kell emelni, hogy a fenti 98. pontban hivatkozott ítélezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdésével ellentétes a gazdasági szereplők közötti bármely olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvétel, amely jellegénél fogva vagy befolyásolja a tényleges, illetve potenciális versenytárs piaci magatartását, vagy feltárja az ilyen versenytárs előtt, hogy az érintett gazdasági szereplő saját maga milyen piaci magatartásról döntött, illetve milyen piaci magatartást fontolgat, amennyiben e kapcsolatfelvétel célja vagy hatása a verseny korlátozása. Márpedig a felperes nem vitatja a kapcsolatfelvételt, sem pedig azt, hogy a technikai találkozókra érzékeny információkat cseréltek.
- 162 A fentiek alapján meg kell állapítani, hogy a felperes érvei általánosságban nem tudják megkérdőjelezni a Bizottság megtámadott határozatban szereplő értékelésének érvényességét. Az ezt követő elemzésben a Törvényszék meg fogja vizsgálni egyrészt a felperes kartellben való részvételének kezdetén felmerülő helyzetet, másrészt pedig az egyes különös technikai találkozót, annak érdekében, hogy ellenőrizze a felperes jogsértésben való részvétele kezdetének és végének Bizottság általi bizonyítását, valamint azt a megállapítást, amely szerint a szóban forgó technikai találkozók ténylegesen a jogsértésnek a felperes terhére rótt fő ágára vonatkoztak.

– A felperes jogsértésben való részvételének kezdő időpontjáról

- 163 Előzetesen ismertetni kell azokat a releváns eseményeket, amelyek G. felperesnél való foglalkoztatásának kezdetét, vagyis 2001. július 1-jét megelőzően következtek be. Az ilyen vizsgálat lehetővé teszi annak igazolását, hogy G. tudatában volt-e a jogsértés fő ágának (a paraffinviaszt illetően

az árak rögzítése, valamint érzékeny kereskedelmi információk cseréje), valamint hogy az árakra vonatkozó versenyellenes megállapodások ezen időponttól befolyásolhatták-e a H&R ChemPharm versennyel kapcsolatos magatartását.

164 Először e tekintetben meg kell állapítani, hogy a Tudapetrol, amely a felperes paraffinviasszal kereskedő társasága volt 2000. május 1-jéig, 1994. március 24-től kezdődően vett részt a kartellben, és őt munkavállalója, W. képviselte a technikai találkozókra. A Tudapetrol részvétele a jogsértés fő ágában jól dokumentált, és azt a T-550/08. sz., Tudapetrol kontra Bizottság kapcsolódó ügyben hozott ítéletben részletesen vizsgálták.

165 Továbbá a H&R Wax Company Vertrieb, amely 2000. május 1-jétől átvette a felperes paraffinviasz-forgalmazójának szerepét, 2001. január 1-jétől kezdve szintén részt vett a kartellben, és őt munkavállalója, H. képviselte a technikai találkozókra. A kifogásközlésre adott válaszában, valamint a Törvényszék előtti írásbeli beadványaiban a felperes nem vitatja, hogy a H&R Wax Company Vertrieb és ő ugyanazon vállalkozás részét képezik (a megtámadott határozat (381) és azt követő preambulumbekendése). Emellett az ügy irataiból az is kitűnik, hogy H. és G. szoros együttműködésben dolgoztak, és együtt képviselték a H&R-csoportot legkevesebb tizenhárom technikai találkozón, a 2000. május 25-i és 26-i, a 2001. február 22-i és 23-i, valamint a 2001. április 26-i és 27-i technikai találkozókat is beleértve (e technikai találkozók idején G. az SRS-nek, a felperes közvetett leányvállalatának a termékigazgatója volt).

166 Másodszor e tekintetben emlékeztetni kell a Sasol 2006. december 18-i, a Bizottság egy információkérésére adott válaszára, amelyben a következőképpen nyilatkozott:

„Ami a kék szalon [a Sasol által használt kifejezés a technikai találkozók jelölésére, amelyeket »Blauer salon« találkozónak is neveztek] kezdetét illeti, e találkozók »német körként« kezdődtek a következő résztvevőkkel: a Deutsche Texaco AG (a későbbiekben: Shell/DEA), a HOS (a későbbiekben: Sasol), a Wintershall (amely paraffinviasz-tevékenységét illetően a későbbiekben: Hansen & Rosenthal) és az Arco (amelynek paraffinviasszal kapcsolatos tevékenységét utóbb megszerezte a HOS). Akkoriban a Wintershall a BASF leányvállalata volt. A Wintershallt [W.] képviselte, aki a kék szalon egyik »alapító atyja« volt. A Wintershall/BASF ([W.] által képviselve) rendszeresen részt vett a kék szalon találkozóin [...]. A BASF (közvetett) részvétele 1994-ben véget ért, amikor a Wintershall viasszal kapcsolatos tevékenységét a Hansen & Rosenthal (akkoriban SRS) megszerezte. Ettől az időponttól kezdve [W. és H.], [HA.-nak] (a Hansen & Rosenthal fő részvényesének) a fia vett részt a kék szalon találkozóin a Hansen & Rosenthal nevében. [W.] nyugdíjba vonulásától kezdve [H.] vette át [W.] feladatait [G.-vel.”

167 G. részvételét, a „H&R/Tudapetrol” technikai találkozókra való képviselésére vonatkozó feladatát és azt a tényt, hogy ő és H. átvették W. feladatát utóbbi nyugdíjba vonulásától kezdve, a Repsol, a Shell és az ExxonMobil is megerősítette.

168 Emellett W.-t, aki 1994-től kezdődően számos technikai találkozón jelen volt, és a Sasol szerint a versenyellenes találkozók „egyik alapító atyja” volt, 2002. február 28-tól szintén a felperes alkalmazta.

169 Harmadszor meg kell állapítani, hogy a H&R ChemPharm és G. közötti munkaviszony kezdetét megelőzően G. már részt vett a 2000. május 25-i és 26-i (a megtámadott határozat (159) preambulumbekendése), a 2001. február 22-i és 23-i (a megtámadott határozat (161) preambulumbekendése) és a 2001. április 26-i és 27-i (a megtámadott határozat (162) preambulumbekendése) technikai találkozókra. Márpedig ami e technikai találkozókat illeti, a Shell, a Sasol és a Repsol egymástól függetlenül úgy nyilatkoztak, hogy azoknak versenyellenes tartalma volt. Mindazonáltal a Bizottság rendelkezik olyan bizonyítékokkal, amelyek alátámasztják, hogy a technikai találkozókra legalább egy, árákkal kapcsolatos általános vitát lefolytattak (lásd a fenti 153. pontot).

- 170 Ezenfelül emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság rendelkezésére álló, a (159) preambulumbekzdésben hivatkozott bizonyítékok szerint a 2000. május 25-i és 26-i technikai találkozóon egy konkrét ügyfélle szemben alkalmazott árakat vitattak meg, és e megbeszélésen a Totalt megvádolták, hogy túl alacsony áron értékesít. E technikai találkozó ennél fogva bizonyosan kapcsolatban állt a jogsértésnek egy későbbi időszak tekintetében a felperes terhére rótt fő ágával.
- 171 Ezenkívül, bár a Bizottság nem talált olyan dokumentumot, amely igazolta volna G. útiköltségeit a 2001. június 26-i és 27-i párizsi (Franciaország) technikai találkozóhoz (a megtámadott határozat (163) preambulumbekzdése), ugyanakkor a Sasol „Blauer Salon” beszámolójában jelölték az „SRS-Tuda” e találkozóon való jelenlétét. Márpedig G. annak idején, amikor az SRS munkavállalója volt, jelen volt két korábbi technikai találkozóon, valamint e találkozóhoz követően tizennégy technikai találkozóon. Mindazonáltal G. a technikai találkozókon H.-val szoros együttműködésben képviselte a H&R-csoportot, ami megkönnyítette az információcserét. Azon bizonyítékok töredékes és szórványos jellegére tekintettel, amelyek a Bizottság rendelkezésére állhatnak (lásd a fenti 111. pontban hivatkozott ítélezési gyakorlatot) a titkos kartelemekre vonatkozó tényeket illetően, a fent hivatkozott bizonyítékok alapján ki kell emelni, hogy a felperes tudomással rendelkezett e találkozó tartalmáról.
- 172 Márpedig a megtámadott határozat (163) preambulumbekzdésében a Bizottság a Sasol 2001. június 26-i és 27-i párizsi „Blauer Salon” találkozóra vonatkozó beszámolóját idézte, amely többek között a következő megjegyzéseket tartalmazza:
- „Júliusban: a kiemelt ügyfelek árainak lehető leghamarabbi törlése
- [...]
- Augusztus vége: 01.9.30-án valamennyi ár törlése
- 01.10.1-jén + 7 €,-”
- 173 A megtámadott határozat szerint „ez azt mutatja, hogy a vállalkozásokat képviselő személyek [...] megegyeztek abban [...], hogy a paraffin árakat [...] 2001. október 1-jén 7 euróval emelik, amit megelőzően valamennyi ármegállapodásnak a második félévben, szeptember 30-ig való törlése”.
- 174 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a 2001. június 26-i és 27-i technikai találkozóon árrögzítésben állapodtak meg.
- 175 Ennél fogva a fentieket összegezve emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy G. H.-val együttműködve átvette W. szerepét a technikai találkozókon. W. részvételének idején a Tudapetrol, amely a felperes termékeit forgalmazó társaság, részt vett a paraffinviasz árának rögzítésére irányuló magatartásokban. W. a felperes munkavállalója volt 2001. július 1-jétől kezdődően. Másrészt, a H&R Wax Vertrieb, amely a felperesben közvetett részesedéssel rendelkező társaság, valamint ez utóbbi forgalmazója, a jogsértésben már 2001. január 1-je óta részt vett, őt H. képviselte, akivel G. szoros együttműködésben dolgozott. Harmadrészt, G. jelen volt a 2000. május 25-i és 26-i technikai találkozóon, amelyen megvitatták a paraffinviasz árát. Negyedrészt, a Bizottság bizonyította, hogy a „H&R/Tudapetrol” jelen volt a 2001. június 26-i és 27-i párizsi technikai találkozóon, hogy a H&R-t akkoriban H. és G. képviselte, valamint hogy e találkozó folyamán megállapodás született az árrögzítésről. Ötödészt emlékeztetni kell arra (lásd a fenti 139–141. és 153. pontot), hogy a Bizottság rendelkezésére állnak olyan bizonyítékok, amelyek igazolják, hogy a technikai találkozókon legalább egy általános vitát lefolytattak az árakra vonatkozóan. Márpedig G. legalább három olyan technikai találkozóon részt vett, amelyeket a jogsértésben való részvétel felperes terhére rótt időtartamának kezdetét megelőzően tartottak.

- 176 E körülményekre tekintettel meg kell állapítani, hogy G.-nek már a felperessel való munkaviszonyának kezdetén tudnia kellett a jogsértés fő ágáról, vagyis a paraffinviasz „árának rögzítésére, valamint érzékeny kereskedelmi információk cseréjére és hozzáférhetővé tételére vonatkozó megállapodásokról, illetve összehangolt magatartásokról”. Információkkal rendelkezett a kartell működéséről, vagyis a paraffinviasz árának rögzítésére irányuló megállapodásokról, illetve azokról a mechanizmusokról, amelyekkel a résztvevők egymás között tudatosan gyakorlati együttműködéssel helyettesítették a verseny kockázatát ezen a területen. A G. által őt a H&R ChemPharmhoz kötő munkaszerződés alapján gyakorolt felelősség szintén lehetővé tette számára az utóbbi kereskedelmi magatartásának befolyásolását oly módon, hogy a H&R ChemPharm hasznot húzhasson a kartellre vonatkozó ismereteiből.
- 177 Ennélfogva a felperes már 2001. július 1-jén információkkal rendelkezett a jogsértés működéséről és különösen annak fő ágáról, ami lehetővé tette számára, hogy ezen időponttól kezdődően az összejátszó megállapodásokhoz igazítsa kereskedelmi magatartását.
- 178 Ezért a Bizottság nem követett el hibát, amikor 2001. július 1-jét tekintette a felperes jogsértésben való részvétele kezdő időpontjának.
- A felperes bizonyos különös technikai találkozókra vonatkozó érveiről
- 179 Az alábbi elemzésben a Törvényszék megvizsgálja azoknak a bizonyos technikai találkozóknak a tartalmát, amelyeket a felperes kartellben való részvételének időtartama alatt tartottak.
- 180 Először, ami a 2001. szeptember 4-i és 5-i technikai találkozót illeti (a megtámadott határozat (164) preambulumbekzdése), a felperes előadja, hogy ezt a technikai találkozót nem lehet a terhére róni, mivel a Bizottság csak annak általánosan versenyellenes tartalmát bizonyította a megtámadott határozatban anélkül, hogy utalt volna a felperes bármilyen jogsértő tevékenységben való részvételére.
- 181 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ez a technikai találkozó az egységes és folyamatos jogsértést megvalósító versenyellenes találkozók hosszú sorába illeszkedett, és hogy a Bizottság olyan bizonyítékokkal rendelkezik, amelyek alátámasztják, hogy a technikai találkozók során általában legalább egy megbeszélést lefolytattak az árakról (lásd a fenti 153. pontot).
- 182 Emellett, ahogy azt a Törvényszék a fenti 176. pontban megállapította, G. már a felperessel fennálló munkaviszonyának kezdetén, 2001. július 1-jén, és így a 2001. szeptember 4-i és 5-i találkozóon is tudatában volt annak, hogy a technikai találkozókon a paraffinviasz árára vonatkozó versenyellenes megbeszéléseket folytatnak.
- 183 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy a fenti 148. és 149. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint, ha bizonyították, hogy egy vállalkozás versenyellenes találkozóon vett részt, e vállalkozásnak kell bizonyítania, hogy a versenyellenes találkozó tartalmától elhatárolódott, amit a felperes a jelen ügyben nem tett meg.
- 184 Ennélfogva a Bizottság nem követett el hibát azzal, hogy a 2001. szeptember 4-i és 5-i technikai találkozót a felperes terhére róna.
- 185 Másodszor meg kell vizsgálni a 2002. február 21-i és 22-i budapesti (Magyarország) technikai találkozót (a megtámadott határozat (165) preambulumbekzdése).
- 186 A felperes előadja, hogy az Eninek a Bizottság által a megtámadott határozatban hivatkozott feljegyzése nem minősül az árak e találkozóon történő összehangolására vonatkozó bizonyítéknak.

187 Az Eni feljegyzésének tartalmát illetően a Bizottság a következő bekezdést idézte a megtámadott határozatban:

„A találkozó, amelyre a nagy átláthatóság szellemében került sor, az egyedi piacok eltéréseit, valamint a termékek és a piac kapcsán a különböző stratégiákat egyaránt figyelembe véve megerősítette annak lehetőségét, hogy a bevételeket az általunk már kialakított műveletekkel összhangban növeljük. Következésképpen a szerződéses keretek és a relatív árak felülvizsgálatát illetően folytathatjuk azokat a folyamatban lévő műveleteket, amelyek természetesen érintik a fő ügyfeleinket és paraffinforgalmazóinkat.”

188 A megtámadott határozat szerint e feljegyzés tartalma azt mutatja, hogy megvitatták az árak mértékét. Ezt az értelmezést meg kell erősíteni. Az ugyanis, hogy az Eni feljegyzése az árak felülvizsgálatát a találkozó során folytatott megbeszélések alapján továbbra is irányadó teendőként említi, azt jelzi, hogy e találkozó során a résztvevők információkat cseréltek az árakról. Ezt egyébként a Shell 2005. március 30-i engedékenységi iránti kérelme is megerősíti, amely a szóban forgó technikai találkozót az „Az árakra vonatkozó találkozók és közlemények áttekintése” című listán tünteti fel.

189 E megfontolásokra tekintettel a felperes nem vitathatja komolyan, hogy ez a találkozó a jogsértés fő ágához tartozott. Tekintettel arra, hogy azon a felperes úgy vett részt, hogy nem bizonyította, hogy annak versenyellenes tartalmától elhatárolódott volna, a Bizottság nem követett el hibát azzal, hogy ezt a technikai találkozót a felperes terhére róttta.

190 Harmadszor meg kell vizsgálni a 2003. február 27-i és 28-i müncheni (Németország) technikai találkozót (a megtámadott határozat (169) preambulumbekzdése).

191 A Bizottság a megtámadott határozatban a Sasol egy nyilatkozatát idézi, amely szerint „a találkozóon megvitatták az áremelés szükségességét”.

192 A felperes arra az ítélkezési gyakorlatra hivatkozik, amely szerint egyetlen vállalkozás nyilatkozata, amelynek pontosságát több más érintett vállalkozás vitatja, nem tekinthető az elkövetett jogsértés megfelelő bizonyítékának (lásd a fenti 117. pontot).

193 Márpedig a jelen ügyben nem ez a helyzet. Ahogy az a megtámadott határozat (169) preambulumbekzdéséből kitűnik, a Shell és a Repsol egymástól függetlenül megerősítette, hogy a szóban forgó találkozó versenyellenes tartalma volt. Jóllehet igaz, hogy e vállalkozások nem pontosították az említett tartalmat, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság olyan bizonyítékokkal rendelkezik, amelyek alátámasztják, hogy a technikai találkozók során általában legalább egy megbeszélést lefolytattak az árakról (lásd a fenti 153. pontot).

194 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy a fenti 148. és 149. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint, ha bizonyították, hogy egy vállalkozás versenyellenes találkozóon vett részt, e vállalkozásnak kell bizonyítania, hogy a versenyellenes találkozó tartalmától elhatárolódott, amit a felperes a jelen ügyben nem tett meg.

195 E megfontolásokra tekintettel meg kell állapítani, hogy a felperes állításaival ellentétben e találkozó a jogsértés fő ágához tartozik. Mivel a felperes azon annak bizonyítása nélkül vett részt, hogy a találkozó versenyellenes tartalmától elhatárolódott volna, a Bizottság nem követett el hibát azzal, hogy a találkozót a terhére róttta.

196 Negyedszer meg kell vizsgálni a 2004. május 11-i és 12-i hamburgi (Németország) technikai találkozót (a megtámadott határozat (174) preambulumbekzdése).

197 E tekintetben a Total France helyiségeiben talált kézzel írott feljegyzés a következő információkat tartalmazza:

„-> Sasol 40 €/50 \$. – Július vége.

-> Mer: 38–28.

-> július 1-je

+ FRP: 70 -> 6000 €/T

+ Teamécses: 50 -> 500 €/T

+ Mikroviasz: 25 -> 50 €/T

[...]

-> 40 €/T gacs”.

198 A felperes előadja, hogy az említett feljegyzés csak a Total által a Sasol egyoldalú magatartására vonatkozóan készített emlékeztetőnek minősül, és nem bizonyítja, hogy a Sasol és a Total között, és még kevésbé, hogy e két vállalkozás és a felperes között megállapodás állt volna fenn.

199 Meg kell állapítani, hogy ennek a felperes által adott alternatív magyarázatnak ellentmondanak az e technikai találkozón részt vevő többi vállalkozásnak a nyilatkozatai. A Sasol úgy nyilatkozott, hogy a résztvevők megvitatták az áremelést, és a Shell utalt arra, hogy e technikai találkozón áremelésben állapodtak meg. A Bizottság a megtámadott határozat (174) preambulumbekzdésében a Shell nyilatkozatát idézi, amelynek tartalma a következő:

„A Sasol támogatta a paraffinviasz árának emelését. Abban is megállapodtak, hogy a Sasol fogja irányítani annak végrehajtását. Az áremelés 2004. július 1-je és [...] augusztus 1-je között lépett hatályba.”

200 Ezenfelül 2005. augusztus 12-i nyilatkozatában a Sasol azt is kijelenti, hogy „a nyersanyag árának drasztikus emelkedése miatt a HOS [jelenleg Sasol] egy »körlevelet« küldött, amelyben bejelentette, hogy 2004. június 14-én 5–7 euró/100 kg áremelést hajt végre [...]”, és hogy „2004. június 29-én a HOS kapott egy levelet a Hansen & Rosenthal áremeléséről, amely 5,20–6,80 euró/100 kg emelést jelentett be”.

201 E nyilatkozatból tehát kitűnik, hogy a Sasol pontosan ugyanolyan összeggel kívánta emelni az árait, mint amely a Totalnál talált, kézzel írott feljegyzésben szerepelt, és hogy ezt követően a H&R is áremelésre vonatkozó levelet küldött, amelyben a Sasoléhoz nagyon közeli emelést célzó intézkedést jelölt meg.

202 Mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy a fenti 148. és 149. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint, ha bizonyították, hogy egy vállalkozás versenyellenes találkozón vett részt, e vállalkozásnak kell bizonyítania, hogy a versenyellenes találkozók tartalmától elhatárolódott, amit a felperes a jelen ügyben nem tett meg.

203 E tényezők fényében arra kell következtetni, hogy a Bizottság megfelelő bizonyítékokkal rendelkezett ahhoz, hogy megállapítsa, hogy e találkozón árrögzítésre vonatkozó megállapodást kötöttek, a felperes érveit pedig el kell utasítani. A Bizottság tehát semmilyen hibát nem követett el, amikor ezt a technikai találkozót a felperes terhére róta.

- 204 Ötödször meg kell vizsgálni a 2005. február 23-i és 24-i hamburgi technikai találkozót (a megtámadott határozat (177) preambulumbekzdése).
- 205 A Bizottság a megtámadott határozatban a MOL feljegyzését idézi, amely a következő utalásokat tartalmazza:
- „ExxonMobil IV.1 [= április 1.] € 15/t”
- „Shell Emelt ár”
- „Sasol IV.12 [= április 12.] Áremelés”
- 206 A Sasol elismerte, hogy az áremelés tárgyában megbeszélésre került sor, továbbá ő maga adatokat közölt a többi résztvevővel a saját áremelésével kapcsolatban. A felperes a kifogásközlésre adott válaszában azt is elismerte, hogy „megbeszélést tartottak az általános árváltozásról, amely során az Exxon és a Sasol ismertette a belső szinten elhatározott áremeléseit”. Mind a Shell, mind a Sasol összejátszónak minősítette ezt a találkozót azokban a nyilatkozataikban, amelyekre a megtámadott határozat is utal.
- 207 Az eljárás során a felperes előadta, hogy ezt a találkozót nem lehet a terhére róni, tekintettel arra, hogy az árakra vonatkozóan semmilyen megállapodást nem kötöttek, és hogy a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékok legfeljebb a Repsol és a Total vállalkozásokat érintő kétoldalú összefonódás fennállását bizonyítanak. Mindazonáltal a MOL feljegyzése azt bizonyítja, hogy a felperes nem vett részt jogsértésben, mivel e feljegyzés résztvevőként csak az ExxonMobilt, a Shellt és a Sasolt említi.
- 208 Ezen érvelés nem lehet eredményes. Emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint egy megállapodás létezésének bizonyítása érdekében elegendő a résztvevők közötti, az árak rögzítésére vagy módosítására irányuló szándékegyezés bizonyítása (lásd a fenti 96. pontot). Az EK 81. cikk (1) bekezdésével ellentétes a gazdasági szereplők közötti bármely olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvétel, amely jellegénél fogva befolyásolja a tényleges, illetve potenciális versenytárs piaci magatartását (lásd a fenti 98. pontot). Márpedig a versenytársak közötti, árakra vonatkozó információcsere kétségkívül kitűnik a MOL feljegyzéséből, és a vállalkozások nyilatkozatai minden ésszerű kétséget kizárnak a technikai találkozó összejátszó jellegét illetően. Emellett a Bizottság által összegyűjtött bizonyítékokból az is kitűnik, hogy a találkozó tartalma a jogsértés fő ágára vonatkozott.
- 209 A fenti 148. és 149. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint, ha bizonyították, hogy egy vállalkozás versenyellenes találkozóon vett részt, e vállalkozásnak kell bizonyítania, hogy a versenyellenes találkozó tartalmától elhatárolódott, amit a felperes a jelen ügyben nem tett meg.
- 210 Ebből következik, hogy a Bizottság nem követett el hibát, amikor ezt a technikai találkozót a felperes terhére róta.
- 211 A fenti megfontolások összességére tekintettel azt a következtetést kell levonni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban helyesen állapította meg, hogy a jelen ügybeli jogsértés olyan összejátszó tevékenységekre vonatkozott, amelyek során a paraffinviasz árának rögzítését vitatták meg. Emellett a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy bizonyos találkozókon a résztvevők árrögzítésre vonatkozó megállapodásokat kötöttek.
- 212 Az eddigiekre tekintettel helyben kell hagyni a Bizottság azon megállapítását, amely szerint a felperes 2001. július 1. és 2005. április 28. között részt vett a jogsértés fő ágában, ezáltal pedig a második jogalap első részét el kell utasítani.

A második jogalap második részéről

- 213 A felperes előadja, hogy jogsértésért való felelősségét legfeljebb csak származékos módon lehet megállapítani. A Bizottság nem bizonyította azt, és konkrétan nem is utalt a felperes leányvállalatai által elkövetett jogsértés fennállására. A felperes anyavállalata, a jelen ügyben a H&R WASAG személyesen még kevésbé vett részt a jogsértésben.
- 214 E tekintetben elegendő arra emlékeztetni, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a felperes 2001. július 1. és 2005. április 28. között részt vett a jogsértés fő ágában azon oknál fogva, hogy G., a felperes munkavállalója, jelen volt azokon a technikai találkozókön, amelyek versenyellenes tartalma bizonyított (lásd a fenti 212. pontot).
- 215 Ennélfogva a felperes annak bizonyítására irányuló érvei, hogy a leányvállalatai vagy anyavállalata cselekményei alapján nem állapítható meg a származékos felelőssége, nem relevánsak. Következésképpen a második jogalap második részét mint hatástalant el kell utasítani.

A harmadik, az eladások értékének meghatározását illetően elkövetett számítási hibára alapított jogalapról

- 216 Harmadik, másodlagosan előterjesztett jogalapjával a felperes azt állítja, hogy a Bizottság hibásan határozta meg a kartellel érintett piacon elért, a bírság alapösszegének kiszámításához figyelembe vett forgalmát (az eladások 2006. évi iránymutatás szerinti értékét), és ezzel megsértette az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdését. E hibának az eredményeként a Bizottság túl magas szinten rögzítette a felperessel szemben kiszabandó bírság összegének kiszámításához alkalmazott alapösszeget.

Előzetes észrevételek

- 217 A 2006. évi iránymutatás 6. pontja szerint a jogsértéssel összefüggő eladások értékének és az időtartamnak a kombinációja megfelelő helyettesítő értéknek tekinthető, mely tükrözi a jogsértés gazdasági jelentőségét, valamint a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások egymáshoz viszonyított súlyát.
- 218 Ugyanezen iránymutatás 15. és 16. pontja szerint a Bizottság a vállalkozások esetében az eladások értékének megállapításához az adott vállalkozás rendelkezésre álló legalkalmasabb adatait fogja felhasználni. Amennyiben a vállalkozás által rendelkezésre bocsátott adatok nem teljesek vagy megbízhatatlanok, a Bizottság a kapott részleges adatállomány vagy az általa relevánsnak és megfelelőnek ítélt egyéb információk alapján határozhatja meg az eladások értékét.
- 219 Emlékeztetni kell, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság saját mérlegelési jogkörének az iránymutatás elfogadásából származó korlátozása mindazonáltal nem összeegyeztethetetlen a Bizottság lényeges mérlegelési mozgásterének fenntartásával. Az iránymutatás számos olyan rugalmas elemet tartalmaz, amely lehetővé teszi, hogy a Bizottság diszkrecionális jogkörét az 1/2003 rendelet uniós bíróság által értelmezett rendelkezéseinek megfelelően gyakorolja (a fenti 40. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 267. pontja, valamint a Törvényszék T-21/05. sz., Chalkor kontra Bizottság ügyben 2010. május 19-én hozott ítéletének [EBHT 2010., II-1895. o.] 62. pontja).
- 220 Ugyanakkor a jelen ügyben szereplőhöz hasonló bírságok összegének kiszámítása során a Bizottságnak tiszteletben kell tartania az általános jogelveket, különösen az egyenlő bánásmód és az arányosság elvét (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-279/02. sz., Degussa kontra Bizottság ügyben 2006. április 5-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-897. o.] 77. és 79. pontját, valamint T-69/04. sz., Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-2567. o.] 41. pontját).

- 221 Ezenkívül a Bizottság mérlegelési mozgástere és az azzal kapcsolatban az iránymutatásaiban meghatározott korlátok főszabály szerint nem kötik az uniós bíróságot korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlásában, ami feljogosítja arra, hogy a Bizottság által kiszabott bírság összegét törölje, csökkentse vagy növelje (lásd a Törvényszék T-127/04. sz., KME Germany és társai kontra Bizottság ügyben 2009. május 6-án hozott ítéletének [EBHT 2009., II-1167. o.] 37. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 222 A jelen ügyben a Bizottság valamennyi, a kartellben részt vevő vállalkozás kartell végéig teljesített eladásainak értékét a kartellel érintett piacokon a jogsértés utolsó három teljes évében, vagyis 2002-ben, 2003-ban és 2004-ben elért forgalom átlagát figyelembe véve számította ki. A felperes nem vitatja ezt a megközelítést, amelyet egyébként a Bizottság a megtámadott határozat 634. pontjában kellően megindokolt az Unió 2004. évi bővítésének következményeivel.
- 223 A megtámadott határozat (640) preambulumbekzdésében a Bizottság a „jogsértéssel kapcsolatban” a 2002-től 2004-ig terjedő időszak tekintetében évi 26 012 309 euróban rögzítette a H&R-csoport eladásainak értékét. Az ellenkérelem 79. pontjában a Bizottság kifejti, hogy erre az eredményre a 2002. évi 20 594 125 eurós, a 2003. évi 18 042 804 eurós és a 2004. évi 39 400 000 eurós forgalom alapján jutott.
- A 2002. és 2003. évek tekintetében alapul vett forgalomról
- 224 Előzetesen pontosítani kell, hogy a Klaus Dahleke, a Tudapetrol és a Hansen & Rosenthal társaságok tőkéjének egésze ugyanannak a négy természetes személynek, vagyis a H. családnak a tulajdonában van. E három társaság közül egyik sem rendelkezik részesedéssel a másik kettőben. A felperes a Bizottsággal folytatott levelezésében a Klaus Dahlekére, a Tudapetrolra, a Hansen & Rosenthalra, utóbbi leányvállalatára, a H&R Wax Company Vertriebre, valamint a H&R Sales társaságra (a H&R ChemPharm közvetett leányvállalata) gyakran mint „elosztó társaságokra” utalt. Az említett „elosztó társaságok” voltak felelősek a „termelési társaságok”, vagyis a H&R ChemPharm és leányvállalatai által gyártott paraffinviasz értékesítéséért. A bírság összegének kiszámításához a Bizottság az „elosztó társaságok” eladásainak értékét vette figyelembe. A Tudapetrollal szemben külön, az általa elért forgalom alapján számított bírságot szabott ki. Ugyanakkor, mivel a Klaus Dahlekét a Bizottság a megtámadott határozatban nem szankcionálta, a kartellel érintett piacokon elért forgalmát hozzáadta a Hansen & Rosenthal és a H&R Wax Company Vertrieb forgalmához. A 2004. évet illetően a H&R Sales eladásainak értékét is hozzáadta. Ez az összesített eladási érték szolgált a Hansen & Rosenthal, leányvállalatával, a H&R Wax Company Vertriebbel, valamint a H&R ChemPharmmal szemben kiszabott bírság összege kiszámításának alapjául.
- 225 Ami a 2002. és 2003. évet illeti, a felperes lényegében előadja, hogy a Bizottságnak a Hansen & Rosenthalnak és leányvállalatának, a H&R Wax Company Vertriebnek a forgalmát kellett volna figyelembe vennie a Klaus Dahleke forgalma nélkül, mivel az nem képezte ugyanazon vállalkozás részét.
- 226 Először meg kell vizsgálni a közigazgatási eljárás során a felperes által e témában a Bizottságnak küldött leveleket.
- 227 2005. december 8-i levelében a felperes pontosította, hogy az általa gyártott paraffinviaszt 2001. január 1-je óta elsősorban a H&R Wax Company Vertrieb értékesítette. Hozzátette, hogy kisebb mennyiségeket a Tudapetrol, a Klaus Dahleke és a Hansen & Rosenthal is értékesített bizonyos ügyfelek részére.

- 228 2008. április 23-i levelében a felperes közölte a termelési társaságok, a H&R Chemisch-Pharmazeutische Spezialitäten GmbH és a H&R Ölwerke Schindler GmbH Unió területén elért forgalmát. Bár a felperes a Törvényszék által feltett írásbeli kérdésre válaszolva megtagadta a közte és az e társaságok között fennálló tőkeviszonyok pontosítását, az ügy irataiból kitűnik, hogy e két társaság közvetlen vagy közvetett leányvállalata volt a jogsértéssel érintett időszak során.
- 229 Ugyanebben a levélben a felperes a H&R Wax Company Vertrieb, a Hansen & Rosenthal, valamint a Klaus Dahleke forgalmát is közölte. Kijelentette, hogy a Klaus Dahleke forgalmának jelentős része a „termelési társaságok”, vagyis a H&R Chemisch-Pharmazeutische Spezialitäten és a H&R Ölwerke Schindler – amelyek a felperes leányvállalatai – termékeinek forgalmazásából származott.
- 230 A felperes már ebben a levélben utalt arra, hogy a legpontosabb adatokra az elosztó társaságok külső forgalmából, vagyis e levél értelmében a H&R Wax Company Vertrieb, a Klaus Dahleke és a Tudapetrol által elért külső forgalomból lehetne szert tenni. Azt is kifejtette, hogy a külső forgalom, vagyis az elosztó társaságok által teljesített eladások nem szükségszerűen haladták meg a belső forgalmat, vagyis a termelési társaságok forgalmát. A termelési társaságok termékeinek egy részét ugyanis a csoport más finomítóinak adták el nyersanyagként, így csak a fennmaradó részt adták el az elosztó társaságoknak. Ugyanakkor, még ha az elosztó társaságok eladásainak egy részét vissza is irányították a csoporthoz a csoport nyersanyagfogyasztásának fedezése érdekében, az említett társaságok forgalma növekedett a kartellel érintett azon termékek eladásával, amelyeket harmadik személyektől vásárolták meg, és amelyek viszonteladása is harmadik személyek részére történt.
- 231 Ilyen körülmények között a Bizottság több felvilágosítást kért a felperestől.
- 232 2008. július 3-i levelében a felperes így a következőképpen jelölte meg a H&R-csoporthoz tartozó társaságok forgalmát, viszont a „Tudapetrol nélkül”:

a H&R Wax Company Vertrieb:

- 2002: 19,78 millió euró;
- 2003: 17,32 millió euró;
- 2004: 17,88 millió euró.

Klaus Dahleke:

- 2002: 0,29 millió euró;
- 2003: 0,2 millió euró;
- 2004: 0,16 millió euró.

Hansen & Rosenthal:

- 2002: 0,52 millió euró;
- 2003: 0,52 millió euró;
- 2004: 0,86 millió euró.

- 233 Ugyanebben a levélben a felperes az „elosztó társaságok” összesített forgalmát, vagyis a H&R Wax Company Vertrieb, a Klaus Dahleke és a Hansen & Rosenthal által a kartellel érintett piacokon elért forgalmának összegét is közölte:
- 2002: 20,59 millió euró;
 - 2003: 18,04 millió euró;
 - 2004: 19 millió euró.
- 234 Ugyanebben a levélben a felperes azt is kifejtette, hogy csoport külső, a csoporton belüli eladásokat figyelmen kívül hagyó forgalmáról van szó.
- 235 2008. július 7-i levelében a felperes megerősítette a H&R Wax Company Vertrieb, a Hansen & Rosenthal és a Klaus Dahleke forgalmának összesített értékét, amelyre már a 2008. július 3-i levelében is utalt (lásd a fenti 233. pontot).
- 236 Egyrészt meg kell jegyezni, hogy a Bizottság által a 2002. és a 2003. év tekintetében figyelembe vett forgalom pontosan megegyezik a felperes által a 2008. július 3-i és 7-i levelében közölt adatokkal.
- 237 A Bizottság így azokat az adatokat vette alapul, amelyeket egy levélváltást és telefonhívásokat követően a felperestől kapott, figyelembe véve az arra vonatkozó megjegyzéseket, hogy különbség áll fenn a csoporton belüli eladásokból származó forgalom és az elosztó társaságok által harmadik személyektől vásárolt paraffinviasz viszonteladásából származó forgalom között.
- 238 Másrészt ki kell emelni, hogy a felperes a H&R-csoport forgalmába belevette a Klaus Dahleke forgalmát is mindegyik, e kérdéssel foglalkozó levelében, vagyis a 2008. április 23-i, július 3-i és július 7-i levelekben. Ezenkívül a felperes 2008. július 3-i levelében a Klaus Dahlekére (a H&R Wax Company Vertriebbel és a Tudapetrollal együtt) úgy hivatkozik, mint a kartellel érintett három elosztó társaság egyikére. A felperes a leveleiben soha nem utalt arra, hogy szerinte nem kellene figyelembe venni a Klaus Dahleke forgalmát a H&R-csoport eladásai értékének kiszámításánál. Ellenkezőleg, még utolsó levelében is, amely a jelen ügyben a 2008. július 7-i levél, egyetlen összesített forgalmat közölt az érintett évek mindegyike tekintetében a H&R Wax Company Vertrieb, a Hansen & Rosenthal és a Klaus Dahleke „elosztó társaságokat” illetően, anélkül, hogy említette volna, hogy ez utóbbi forgalmát ki kellene vonni az általa megjelölt összegekből.
- 239 Harmadrészt meg kell állapítani, hogy a közigazgatási eljárásban a felperes által követett, a Klaus Dahleke eladásainak hozzáadására vonatkozó és a Bizottság által átvett megközelítést a Törvényszék értékelése szerint az a törekvés igazolja, hogy ne torzítsák el a H&R által elkövetett jogsértés súlyát. A felperes ugyanis a 2008. április 23-i levelében arra utal, hogy a Klaus Dahleke forgalma „gyakorlatilag kizárólag” a H&R-csoport „termelési társaságai” termékeinek forgalmazásából származik. Ennélfogva, ha kivonnánk a Klaus Dahleke forgalmát a felperes által a 2008. július 3-i és 7-i leveleiben közölt összegekből, a kartellel érintett termékek egy része, vagyis a H&R-csoport által gyártott azon paraffinviasz, amelyet nem a Hansen & Rosenthal vagy a H&R Wax Company Vertrieb, hanem a Klaus Dahleke értékesített, el lenne titkolva.
- 240 Ennélfogva a Bizottság azzal, hogy a számítása során figyelembe vette a Klaus Dahleke forgalmát a felperes azon kívánságának megfelelően, amely szerint a csoport külső forgalmára kellene alapítani a számítást, a 2006. évi iránymutatás 15. pontjának megfelelően járt el, amely szerint „[a] Bizottság a vállalkozások esetében az eladások értékének megállapításához az adott vállalkozás rendelkezésre álló legalkalmasabb adatait fogja felhasználni”. A Bizottság így olyan módon határozta meg a H&R-csoport eladásainak értékét, amely tükrözi a csoport által elkövetett jogsértés súlyát az 1/2003 rendelet 23. cikkéből származó követelményeknek megfelelően.

- 241 Hozzá kell tenni, hogy korlátlan felülvizsgálati jogkörében a Törvényszék részletesen megvizsgálta a Bizottság és a felperes közigazgatási eljárás során e kérdést illetően folytatott levelezését, számos írásbeli kérdést téve fel a felperesnek abból a célból, hogy alaposabban tisztázza a Klaus Dahleke és a közvetlenül vagy közvetetten a felperes tulajdonában álló „termelési társaságok” közötti kereskedelmi viszonyokat. Az e kérdésekre adott válaszok nem tették lehetővé annak bizonyítását, hogy a Bizottság számításai során hibákat követett el. Hozzá kell tenni, hogy bizonyos válaszok pontatlannak minősülnek az ügy iratainak, valamint a felperes tárgyaláson tett kijelentéseinek fényében.
- 242 Másodszor meg kell azonban vizsgálni a felperes azon állítását, amely szerint a Klaus Dahleke bevonása a H&R vállalkozásba ellentétes a Bíróság által a C-196/99. sz., Aristrain kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletben (EBHT 2003., I-11005. o.) kialakított megoldással, amennyiben a H&R és a Klaus Dahleke nem tartozik ugyanahhoz a vállalkozáshoz. Az említett ítélet 98. és 99. pontja szerint az a pusztán tény, hogy két különálló gazdasági társaság tőkéje egyazon személy vagy család tulajdonát képezi, önmagában véve nem elegendő annak bizonyításához, hogy e két társaság között olyan gazdasági egység áll fenn, amelynek következtében az egyik cselekedetei a másiknak tudhatók be, és az egyik kötelezhető a másikkal szemben kiszabott bírság megfizetésére.
- 243 Meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a Bíróság által a fenti 242. pontban hivatkozott Aristrain kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben (98. és 99. pont) vizsgált helyzettől eltérően nem arról van szó, hogy a Klaus Dahleke versenyellenes cselekményeiért való felelősséget a H&R-csoportnak vagy különösen a felperesnek tudják be, hanem a H&R-csoport eladásai értékének kiszámításáról. Nem vitatott, hogy a Klaus Dahleke forgalma a kartellel érintett termékeket illetően „gyakorlatilag kizárólag” a H&R-csoport termelési társaságai által 2002-ben és 2003-ban gyártott paraffinviasz viszonteladásából származott, amely társaságok maguk is részt vettek a kartellben. Emlékeztetni kell arra, hogy a Törvényszék rendelkezésére álló információk szerint a „termelési társaságok” kifejezés megfelel a felperesnek, valamint közvetlen és közvetett leányvállalatainak.
- 244 A külső forgalom figyelembevételének alternatívája a „belső forgalom”, és így azon forgalom figyelembevétele lett volna, amelyet a H&R-csoport társaságai értek el azzal, hogy kartellel érintett termékeket adtak el a Klaus Dahlekének. Maga a felperes is kifejtette, hogy azt támogatná, hogy a Bizottság a H&R-csoport külső forgalmát vegye figyelembe, amelyhez véleménye szerint hozzátartozik a Klaus Dahlekének a 2008. július 3-i és 7-i levélben közölt forgalma is. Mindazonáltal a Törvényszék írásbeli kérdést tett fel a „termelési társaságok” és a Klaus Dahleke közötti kereskedelmi kapcsolatokra vonatkozóan. Ugyanakkor a felperes nem szolgáltatott semmilyen információt, amely meggyőzhette volna a Törvényszéket a szóban forgó helyzetet érintő értékelésének módosításáról.
- 245 Ennélfogva, mivel a fenti 242. pontban hivatkozott Aristrain kontra Bizottság ügyben hozott ítélet a jelen ügy tényállásától jelentékenyen különböző tényállásra vonatkozik, arra a felperes érvényesen nem hivatkozhat.
- 246 A fentiek összessége alapján a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság nem sértette meg az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdését, amikor a H&R-csoport eladásainak értékét a felperes által a 2008. július 3-i és 7-i leveleiben szolgáltatott adatok alapján határozta meg anélkül, hogy abból levonta volna a Klaus Dahleke forgalmát.
- 247 Hasonlóan, a felek által rendelkezésére bocsátott bizonyítékok alapján a Törvényszék úgy véli, hogy az eladások 2002. és 2003. évre számított értéke helyesen tükrözi a felperes által elkövetett jogsértés súlyát.
- 248 Következésképpen a jelen kifogást el kell utasítani.

A 2004. évi forgalom kiszámításáról és a „külföldi társaságok”, valamint a H&R ESP International figyelembevételéről

249 A Bizottság a megtámadott határozatban a következőket állapította meg:

„[...]

(636)

A H&R/Tudapetrol azt állítja, hogy esetében a 2004. évet nem lehet referencia-időszakként figyelembe venni, azon oknál fogva, hogy a 2004. évi forgalom magában foglalja a csak 2004. január 1-jén megszerzett H&R ESP International forgalmát. E szerzés lehetővé tette a teljes forgalom több mint megkétszerezését, amely így a H&R/Tudapetrol szerint nem reprezentatív a jogsértés időszakát illetően. Ezenkívül a H&R/Tudapetrol azt állítja, hogy a H&R ESP International termelési infrastruktúrájának egy részét nem használják a jogsértéssel érintett termékek gyártása során.

(637)

Ezen állításokat nem lehet elfogadni. Az, hogy a forgalom bármilyen módon növekedik az érintett évben, önmagában nem zárja ki, hogy ezt az évet a bírság [összegének] kiszámításánál alapul vegyék. Az, hogy a H&R/Tudapetrol alegységei nem aktívak a jogsértéssel összefüggő termelésben, helyesen tükröződik a bírság alapösszegében, amely nem veszi figyelembe az e termékekre vonatkozó eladások értékét. Ahogy az a fenti (634) preambulumbekkezdésben említésre került, a Bizottság a H&R tekintetében egyéb okokból a 2002., 2003. és 2004. évek eladásai értékének átlagát veszi alapul a bírság [összegének] kiszámításánál.”

250 Az ellenkérelemben a Bizottság kifejtette, hogy a 2004. év tekintetében hogyan számította ki a H&R vállalkozás eladásainak értékeként elfogadott 39,4 millió euró összeget, figyelembe véve a felperes által a 2008. április 23-i levelének 2. és 12. oldalán közölt adatokat.

251 Az e levél 2. oldalán szereplő első adatoszlopban feltüntetett utalások szerint a csoport 2004. évi, a paraffinviasz érintett négy kategóriájának eladásából elért forgalma 27,5 millió eurót tett ki, amely összegből a Bizottság levonta a Tudapetrol forgalmának összegét (1,2 millió eurót). A Bizottság így első körben 26,3 millió eurós forgalomra jutott.

252 Ezt követően a Bizottság hozzáadta a „külföldi társaságok” 9,2 millió eurót elért forgalmát (a 2008. április 23-i levél 12. oldalán szereplő első adatoszlop), valamint a H&R Ölwerke Schindler forgalmának 3,9 millió eurót kitevő összegét (ugyanezen levél 12. oldalán szereplő második adatoszlop). Ezen összegek hozzáadását a H&R-csoport tekintetében megállapított 26,3 millió eurós forgalomhoz a Bizottság szerint az a tény indokolta, hogy többek között a 2008. április 23-i levél 1. és 12. oldalán a felperes ismételtlen jelezte, hogy álláspontja szerint sem a „külföldi társaságok”, sem a H&R Ölwerke Schindler H&R Sales eladásából elért forgalma nem képezte a Bizottság tájékoztatáskérésének tárgyát, mivel e társaságok nem vettek részt a jogsértésben.

253 Ennélfogva azzal, hogy a „külföldi társaságok” forgalmát (9,2 millió euró), valamint a H&R Ölwerke Schindler forgalmát (3,9 millió euró) hozzáadta a 26,3 millió eurós kiindulási összeghez, a Bizottság bizonyította, hogy a 2004. évet illetően a H&R-csoport kartellel érintett termékekből elért forgalma 39,4 millió eurót tett ki.

254 A felperes három kifogást ad elő e számítás vitatása érdekében. Egyrészt előadja, hogy a „külföldi társaságok”, valamint a H&R Sales eladásainak értékét nem kellene figyelembe venni, mivel e társaságok nem vettek részt a kartellben. Másrészt, véleménye szerint, az eladások így kiszámított értéke nem tükrözi az általa elkövetett jogsértés gazdasági jelentőségét. Harmadrészt, a Bizottság két alkalommal adta hozzá a „külföldi társaságok” releváns forgalmát a H&R-csoport eladásainak értékéhez.

– A 2004-ben megszerzett „külföldi társaságok” és H&R Sales eladásainak az eladások értékének kiszámításába való bevonásáról

- 255 A felperes előadja, hogy a „külföldi társaságok”, valamint a H&R Sales releváns forgalmát nem kellett volna bevonni a H&R eladásainak értékébe, mivel e társaságokat csak 2004-ben szerezték meg, és tekintetükben semmilyen, a kartellben való részvételre alapított kifogást nem terjesztettek elő. Mindazonáltal a Bizottságnak figyelmen kívül kellett volna hagynia az átalakító létesítmények forgalmát, amelyek nem gyártanak paraffinviaszt.
- 256 E tekintetben emlékeztetni kell, hogy a 2006. évi iránymutatás 13. pontja értelmében a kiszabásra kerülő bírságok alapösszegének meghatározásához a Bizottság a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve érintett, a vállalkozás által az EGT-n belül, az érintett földrajzi területen értékesített áruk és szolgáltatások eladásának értékét alkalmazza.
- 257 Ezenkívül az ítélkezési gyakorlat szerint az eladások figyelembe veendő értékét nem a jogsértéssel ténylegesen érintett termékek eladásából elért forgalom alapján, hanem általában a jogsértéssel érintett piacon, az EK 81. cikk szerinti, a jogsértésben részt vevő vállalkozás által elért forgalom alapján számítják ki (lásd a Törvényszék T-211/08. sz., Putters International kontra Bizottság ügyben 2011. június 16-án hozott ítéletének [EBHT 2011., II-3729. o.] 59–61. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 258 Ennélfogva pusztán az a tény, hogy a „külföldi társaságok” és a H&R Sales nem vettek részt a kartellben 2004 előtt, nincs hatással arra, hogy e társaságok 2004-ben a kartellben részt vevő vállalkozás részévé váltak, mivel azokat megszerezte a H&R-csoport. E tekintetben ki kell emelni, hogy a kifogásközlésben és különösen annak 261–264. pontjában a Bizottság már az EK 81. cikk értelmében vett vállalkozásként határozta meg a H&R-csoportot, és a felperes e kifogásközlésre adott válaszában nem vitatta ezt a minősítést.
- 259 Ezenkívül a jelen ügyben a H&R-csoport két társasága, vagyis a H&R Wax Company Vertrieb és a H&R ChemPharm 2004-ben közvetlenül is részt vett a kartellben azon oknál fogva, hogy G. és H., akik e társaságoknak dolgoztak, részt vettek a technikai találkozókön.
- 260 A Törvényszék írásbeli kérdéseket intézett a felpereshez annak érdekében, hogy tisztázza a „külföldi társaságok” azonosságát, valamint „e társaságok, a H&R Ölwerke Schindler, az ESP International, a H&R Sales és a H&R-csoport közötti tőkeviszonyokat” abból a célból, hogy elhelyezhesse e társaságokat a H&R-csoport struktúrájában.
- 261 Válaszában a felperes kifejezetten tagadta, hogy részesedéssel rendelkezne a „külföldi társaságokban”, és tartózkodott azonosításuktól.
- 262 A felperes azt is tagadta, hogy részesedéssel rendelkezne a H&R Ölwerke Schindlerben, az ESP Internationalban és a H&R Salesben. Ez a válasz nyilvánvalóan hamis volt, ahogy azt a felperes a tárgyaláson elismerte, miután szembesült a Törvényszék rendelkezésére álló bizonyítékokkal. Az ESP International ugyanis a felperes 100%-os tulajdonában álló leányvállalat, míg a H&R Ölwerke Schindler az előbbi társaság 100%-os tulajdonában álló leányvállalat. Végül, 2004-ben a H&R Sales a H&R Ölwerke Schindler 100%-os tulajdonában álló leányvállalata volt. Olyan társaságokról van tehát szó, amelyek tőkéje teljes egészében a felperes tulajdonában volt a tárgyi időszakban.
- 263 A fentiek fényében a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottság bármilyen hibát követett volna el azzal, hogy az eladások 2004. évi értékének kiszámítása céljából a „külföldi társaságok” és a H&R Sales eladásainak értékét is hozzáadta a H&R-csoport eladásainak értékéhez.

- 264 Végezetül a felperes nem állíthatja érvényesen, hogy a Bizottság hozzáadta a paraffinviaszt nem gyártó átalakító létesítmények forgalmát. Ahogy ugyanis az a Bizottság által az ellenkérelemben adott magyarázatból egyértelműen kitűnik, a Bizottság úgy kapta meg a 26,3 millió eurós összeget, hogy csak a paraffinviasz azon négy kategóriáját adta össze (a hidrogénezett kemény paraffint, a nem hidrogénezett kemény paraffint, a paraffinviaszt és a különleges hidrogénezett viaszokat), amely a felperes 2008. április 23-i levele 2. oldalának első oszlopában szerepel, és kizárta mind a gacsot, mind az átalakító létesítmények forgalmát. Ugyanígy kezelte az említett levél 12. oldalán szereplő első és második adatoszlopot is (a „külföldi társaságok” és a H&R Sales eladásainak értéke).
- 265 A Bizottság, amely ennél fogva úgy határozta meg a H&R eladásainak értékét a 2004. évet illetően, hogy figyelembe vette az e vállalkozáshoz tartozó társaságok által a kartellel érintett piacon elért forgalom összességét, a 2006. évi iránymutatásnak és az alkalmazandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően járt el, és nem sértette meg az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdését. A jelen kifogást tehát el kell utasítani.
- A referencia-időszak alatti eladások értéke átlagának a 2004-ben megszerzett társaságok forgalmának figyelembevétele következtében való növekedéséről
- 266 A felperes szerint a 2004-ben megszerzett társaságok forgalmának figyelembevétele arra vezet, hogy az eladások alapul vett, a 2002–2004. évek eladásai értékének átlagaként kiszámított értéke többé nem tükrözi a jogsértés jelentőségét.
- 267 Meg kell állapítani, hogy egy, az összefonódást megelőzően a jogsértésben részt nem vevő társasággal való egyesülés vagy annak megszerzése hatással lehet az eladások értékének kiszámítására, amennyiben az eladások összefonódás utáni értéke a jogsértésben való részvétel teljes időtartama tekintetében nem minősül „megfelelő helyettesítő értéknek [...], mely tükrözi a jogsértés gazdasági jelentőségét, valamint a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások egymáshoz viszonyított súlyát” a 2006. évi iránymutatás 6. pontja szerint (lásd a fenti 217. pontot).
- 268 A jelen ügyben a Bizottság az eladások értékének kiszámítására szolgáló referencia-időszakba a H&R ChemPharm jogsértésben való részvételének három teljes évét vonta be (a 2002–2004. évet). Az első időszak, amelyre a referencia-időszak eladásainak értékét kivetítették (a 2001. július 1-jétől 2001. december 31-ig terjedő időszak) a megszerzésnél korábbi, így az eladások 2002. és 2003. évi értéke jellemző a tekintetében. A második időszak, amelyre a referencia-időszak eladásainak értékét kivetítették (a 2005. január 1-jétől 2005. április 28-ig terjedő időszak), a megszerzést követő volt, így az eladások 2004. évi értéke jellemző a tekintetében.
- 269 Ennél fogva a jelen ügy sajátos körülményei mellett a Törvényszék úgy véli, hogy a 2002–2004. év tekintetében a H&R csoport eladásai értékének átlaga „megfelelő helyettesítő értéknek tekinthető, mely tükrözi a jogsértés gazdasági jelentőségét, valamint a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások egymáshoz viszonyított súlyát” a H&R ChemPharm részvételének teljes időtartamát illetően.
- 270 Következésképpen e jogalapot el kell utasítani.
- 271 Hozzá kell tenni, hogy a kapcsolódó T-540/08. sz., Esso és társai kontra Bizottság ügyben 2014. július 11-én hozott ítéletében a Törvényszék csökkentette az Esso Societé anonyme française-vel szemben kiszabott bírság összegét annak érdekében, hogy az tükrözze, hogy az eladások ExxonMobil vállalkozás – amelyhez e társaság is tartozott – által elért értéke közel megkétszereződött az Exxon és a Mobil 1999-ben bekövetkezett egyesülését követően, és hogy az eladások értékét, amelyet kizárólag az egyesülést követően, a 2000–2002. évben teljesített eladások alapján számítottak ki, kivetítették az 1992–1999 közötti időszakra, amely során egyedül a Mobil France vett részt a kartellben.

272 Ennélfogva az Esso és társai kontra Bizottság ítélet alapjául szolgáló ügy tényállása (a fenti 271. pont) egy lényeges pontban különbözik a jelen ügy tényállásától, tekintettel arra, hogy az említett ügyben az ExxonMobil eladásainak az egyesülést követő értéke nem minősült „megfelelő helyettesítő értéknek [...], mely tükrözi a jogsértés gazdasági jelentőségét, valamint a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások egymáshoz viszonyított súlyát” az Esso Sociétés anonymes française által elkövetett jogsértés teljes időtartama tekintetében.

– A „külföldi társaságok” forgalmának állítólagosan kétszeres figyelembevételéről

273 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság kétszer vette figyelembe a „külföldi társaságok” 9,2 millió eurós forgalmát. Előadja, hogy a 2008. április 23-i levelének 2. oldalán szereplő első adatszlop (27,5 millió euró), amely magában foglalja az ESP Internationalt, és az ESP International nélküli második oszlop (18,3 millió euró) közötti különbség pontosan 9,2 millió euró. A Bizottság tehát kétszer vette figyelembe az ESP International forgalmát.

274 A válaszban a felperes az alábbiakat adja elő:

„51. Ugyanakkor, még ha a 2004. év tekintetében a [külföldi] társaságokat (vagyis az ESP Internationalt) és a H&R Sales GmbH-t betudnánk [...], a forgalom, amelyet a Bizottság alapul vesz, téves és túl magas. A Bizottság ugyanis hibásan kétszer adta hozzá a [külföldi] társaságok forgalmát. A 2004. év tekintetében a pontos forgalom 26,3 millió euró lenne a [külföldi] társaságokkal és 30,2 millió euró a H&R Salest is hozzáadva. A 2004. év tekintetében a teljes forgalom semmilyen esetben sem lenne 39,4 millió euró, amely a [Bizottság] által elfogadott forgalom. Ez az alábbiakból következik.

52. [A] 26,3 millió eurós közbenső összeg[, amely a 2008. április 23-i levél 2. oldalán szereplő első adatszlopból származik] már magában foglalja a [külföldi] társaságok 9,2 millió eurós forgalmát, ahogy az az [említett] levélből egyértelműen és világosan kiderül. A [Bizottság] tehát hibát követ el azzal [...], hogy a [külföldi] társaságok címén ehhez az összeghez ismét hozzáadja a 9,2 millió eurós összeget, megkétszerezve így a forgalom ezen részét. Ennélfogva a Bizottság még a [külföldi] társaságokat figyelembe véve is érvényesen csak 26,3 millió eurót fogadhat el. Ha ahhoz még a H&R Sales GmbH-t is hozzáadnánk, ez az összeg 30,2 millió euróra nőne – ugyanakkor semmi esetre sem 39,4 millió euróra.”

275 Először meg kell jegyezni, hogy nem lehet összeegyeztetni a felperes jelen eljárásban előadott érveit az általa a közigazgatási eljárásban közölt és az ügy Törvényszékhez benyújtott iratainak részét képező információkkal.

276 Egyrészt meg kell jegyezni, hogy a kifogásközlésre adott válaszában a felperes jelezte, hogy a paraffinviasz piacán a H&R eladásainak értéke (a Tudapetrol eladásainak, valamint a viaszemulzió és a gacs eladások figyelembevétele nélkül) 38,99 millió euró volt 2004-ben, amely majdnem egybevág a Bizottság által számított értékkel (39,4 millió euró).

277 Másrészt a felperes arra is utalt a meghallgatási tisztviselő előtti szóbeli meghallgatáson, hogy az új hamburg-neuhofi (Németország), a H&R Ölwerke Schindlerhez tartozó finomító megszerzésével a „paraffintermékek” piacán elért forgalma közel 2,5-szeresére nőtt. 2005. december 8-i levelében adatokat is közölt e tekintetben. Ezen adatok szerint az új termelési kapacitások 2004-ben való megszerzése miatt az eladott paraffinviasz mennyisége a 2003. évi 43 000 tonnáról 84 000 tonnára nőtt 2004-ben. Azt is pontosította, hogy e termékek ára nőtt 2004-ben.

- 278 Márpedig a felperes jelen eljárásban kifejtett álláspontja szerint a H&R-csoport eladásainak értéke a 2003. évi 24 107 000-ról csak 26 300 000-re nőtt 2004-ben. Ez az állítólagos növekedés nincs kapcsolatban a termelésnek és az eladásoknak a hamburg-neuhofi finomító megszerzéséből eredő növekedésével, és nyilvánvaló ellentmondásban áll a felperes által a kifogásközlésre adott válaszban szereplő adatokkal.
- 279 Harmadrészt meg kell állapítani, hogy komoly kétségek merülnek fel a felperes azon kijelentését illetően, amely szerint a „külföldi társaságok” azonosak a H&R ESP Internationallel.
- 280 2005. december 8-i levelében a felperes arra utal, hogy az ESP International a H&R Ölwerke Schindler 100%-os anyavállalata. Ezenkívül az ügy irataiból kitűnik, hogy a H&R Ölwerke Schindler és az ESP International a német jog szerint alapított társaságok, és e társaságok termelőüzeme Hamburg-Neuhofban található.
- 281 A Törvényszék nem tudja megérteni annak okait, hogy a felperes miért választotta volna a „külföldi társaságok” kifejezés használatát abból a célból, hogy egyedül a H&R ESP International – amely egy német jog szerint alapított társaság, és amelynek termelőüzeme Németországban található – által elért eladások értékét közölje.
- 282 Ezenkívül, ahogy arra Bizottság helyesen rámutat, a felperes a közigazgatási eljárás során a Bizottságnak küldött számos levele közül egyikben sem utalt arra, hogy a H&R ESP International a „külföldi társaságok” fogalmának felelne meg, vagy azok részét képezné. Ellenkezőleg, a 2008. április 23-i levél 1. oldalán a „külföldi társaságok” és a H&R ESP International egymás mellett szerepelnek, és ténylegesen arra engednek következtetni, hogy két külön kezelt entitásról van szó. Emellett a felperes által az említett levélben annak igazolása érdekében felhozott érvek, hogy a Bizottság e társaságok eladásainak értékeit ne vegye figyelembe, szintén különbözőek. A „külföldi társaságokat” illetően a felperes előadja, hogy azok „nem tartoznak a vizsgálat hatálya alá”, míg a H&R ESP Internationalt illetően kiemeli, hogy azt csak 2004-ben szerezték meg, ami „a forgalom ugrásszerű növekedését” eredményezte.
- 283 Továbbá 2005. december 8-i levelében a felperes a H&R Ölwerke Schindler „testvértársaságairól” is említést tesz, amelyek külföldön átalakító létesítményeket üzemeltetnek. Ezenkívül a H&R Wasag 2004. évi beszámolója szerint a BP társaság finomítással összefüggő tevékenységeinek megszerzése csak a H&R Ölwerke Schindlert érintette Németországban és a H&R ESP Nuth BV-t Hollandiában. Emellett 2008. július 7-i levelében a felperes pontosítja, hogy az egyesült királyságbeli Corrytonban és Chorleyban található külföldi társaságok egy első becslés szerint a paraffinviasz eladásából 2004-ben 8,6 millió eurós forgalmat értek el. E tényezők arra utalnak, hogy a H&R-csoport a Németországban letelepedett H&R ESP Internationallel ellentétben külföldön letelepedett társaságokat is magában foglalt.
- 284 A fentiek alapján arra kell következtetni, hogy a felperes érvényesen nem kifogásolhatja, hogy a Bizottság az előzetes 26,3 millió eurós összeghez hozzáadta mind a H&R ESP International, mind a „külföldi társaságok” eladásainak értékét. Ellenkezőleg, úgy kell tekinteni, hogy a 2004. évi eladások értékének kiszámítása során a Bizottság a 2006. évi iránymutatás fenti 218. pontban hivatkozott 15. és 16. pontját teljes mértékben tiszteletben tartva járt el.
- 285 Másodszor, a felperes érvényesen nem állíthatja, hogy az eladások értékének részletes kiszámítása nem szerepel a megtámadott határozatban, hanem azt a Bizottság az ellenkérelmében mutatta be. Egyrészt a Bizottság olyan számokat vett alapul, amelyeket a közigazgatási eljárásban maga a felperes nyújtott be, és olyan eredményt kapott, amely jelentős mértékben összhangban áll a felperes által a kifogásközlésre adott válaszában és a meghallgatási tisztviselőnek szolgáltatott adatokkal. Másrészt pontosan annak lehetővé tétele érdekében, hogy a felperes az ellenkérelem tartalmát illetően írásban két alkalommal adhassa elő észrevételeit, a Törvényszék kifejezetten felkérte a felperest arra, hogy a harmadik jogalapot illetően írásban válaszoljon a Bizottság viszonzására.

- 286 Harmadszor meg kell állapítani, hogy a jelen eljárásban a Törvényszék számos írásbeli kérdést tett fel a felperesnek a ténybeli összefüggések tisztázása érdekében.
- 287 Különösen, a Törvényszék kifejezetten kérte a felperestől, hogy azonosítsa a „külföldi társaságokat”. A felperes azonban megtagadta a szóban forgó társaságok megjelölését, annak ellenére, hogy olyan érvelés alapján kérte a megtámadott határozat megsemmisítését vagy megváltoztatását, amely nem értelmezhető e társaságok azonosítása nélkül. Ezenkívül a felperes nem pontosította a „külföldi társaságok”, valamint az ESP International, a H&R Ölwerke Schindler, a H&R Sales és a közte fennálló viszonyokat, és még tagadta is, hogy a saját leányvállalatairól lett volna szó.
- 288 Hozzá kell tenni, hogy nem világos az az ok, amely miatt a felperes a válasz 51. pontjában másodlagosan a 2008. április 23-i levél 2. oldalának első oszlopában szereplő 26,3 millió eurós összeghez a H&R Sales forgalmának hozzáadását javasolja. Az említett levélben a felperes utalt arra, hogy a H&R Ölwerke Schindler forgalma a H&R Sales forgalma volt, megemlítve, hogy „az OWS – H&R Sales GmbH – saját forgalma értelmezésünk szerint nem tartozik az információkérés hatálya alá”. 2005. december 8-i levelében a felperes ugyanakkor kijelentette, hogy a H&R Ölwerke Schindler az ESP International 100%-os tulajdonában álló leányvállalata. Következésképpen nem érthetők azok az okok, amelyek miatt a felperes másodlagosan a 26,3 millió eurós összeghez az ESP International egyik leányvállalata forgalmának hozzáadását javasolja, ha elvileg ellenzi a válaszban az ESP Internationallel azonosított „külföldi társaságok” forgalmának hozzáadását ezen összeghez.
- 289 A fenti megfontolások összességére, különösen a fenti 276. és 277. pontban szereplő megfontolásokra tekintettel, nem róható fel a Bizottságnak, hogy a megtámadott határozatban hibát követett el az eladások 2004. évi értékének meghatározását illetően. Ennélfogva a felperes jelen kifogását el kell utasítani, amennyiben az a megtámadott határozat részleges megsemmisítésére irányul.
- 290 Ezenkívül a felperes azon kérelmeit, amelyek arra irányulnak, hogy a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörét gyakorolva módosítsa a bírság összegét, szintén el kell utasítani. Az ügy jelen eljárás keretében hozzá benyújtott iratainak részletes vizsgálatát követően ugyanis a Törvényszék egyrészt úgy véli, hogy a felperes érvei és az általa közölt információk nem igazolnak ilyen módosítást, másrészt pedig az ügy irataiban szereplő, és különösen a fenti 276. és 277. pontban említett körülmények lehetővé teszik annak megállapítását, hogy az eladásoknak a Bizottság által a 2004. év tekintetében megállapított értéke megfelelő módon tükrözi a felperes által elkövetett jogsértés súlyát.
- 291 Ebből következik, hogy a jelen kifogást és ennélfogva a harmadik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

A negyedik, a bírság összegének kiszámításához kapcsolódó értékelési hibák miatt az 1/2003 rendelet 23. cikke (3) bekezdésének megsértésére alapított jogalapról

- 292 A másodlagosan hivatkozott negyedik jogalap arra vonatkozik, hogy a Bizottság a bírság összegének kiszámításához kapcsolódó értékelési hibák miatt megsértette az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdését. A jogalap három részre oszlik. A felperes egyrészt vitatja a 2006. évi iránymutatás alkalmazhatóságát. Másrészt úgy véli, hogy az eladások értékének a 2006. évi iránymutatás 21. és 25. pontja alapján rögzített 17%-os mértéke egy értékelési hiba következtében téves és sérti az arányosság elvét. Harmadrészt úgy véli, hogy a vele szemben kiszabott bírság összege a nagyságára tekintettel aránytalan és hátrányosan megkülönböztető. Lényegében azt kéri, hogy a Törvényszék változtassa meg a megtámadott határozatot, és csökkentse a vele szemben kiszabott bírság összegét.

A 2006. évi iránymutatás alkalmazásáról

- 293 A felperes előadja, hogy a bírság összegének kiszámítása jogsértő amiatt, hogy a Bizottság azt a 2006. évi iránymutatás alapján és nem az iránymutatás 1998. évi változatának [Iránymutatás a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről (HL C 9., 3. o., magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.)] megfelelően végezte el, ami jelentősen magasabb bírságösszeget eredményezett, figyelemmel többek között a jogsértésben való részvétel éveinek számával megegyező szorzótényező alkalmazására. Úgy véli, hogy sérült a visszaható hatály tilalmának büntetőjogi elve, mivel a jogsértés elkövetésének időpontjában a 2006. évi iránymutatás még nem lépett hatályba. Hasonlóan, a Bizottság az iránymutatás elfogadásával megsértette a jogkörének önkorlátozására vonatkozó elvet, valamint azt a jogos bizalmat, amelyet az említett iránymutatás a gazdasági szereplők esetében keletkeztet.
- 294 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy az a tény, miszerint a Bizottság a múltban bizonyosfajta jogsértésekre bizonyos szinten szabta ki a bírságokat, nem foszthatja meg attól a lehetőségtől, hogy ezt a szintet az 1/2003 rendeletben jelzett korlátok között felemelje, ha ez az uniós versenypolitika végrehajtásának biztosítása érdekében szükséges, hanem épp ellenkezőleg, az uniós versenyszabályok hatékony alkalmazása megköveteli, hogy a Bizottság a bírságok szintjét bármikor e politika szükségleteihez igazíthassa (a fenti 73. pontban hivatkozott *Musique Diffusion française* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 109. pontja, a fenti 242. pontban hivatkozott *Aristrain* kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 81. pontja és a fenti 40. pontban hivatkozott *Dansk Rørindustri* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 169. pontja).
- 295 Ugyanis a Bizottság felügyeleti feladata, amelyet az EK 81. cikk és az EK 82. cikk ruház rá, nemcsak az egyedi jogsértések felderítését és megbüntetését foglalja magában, hanem azt a kötelezettséget is, hogy a Bizottság a Szerződésben megállapított elvek versenyügyekben való alkalmazására és a vállalkozások magatartásának ebbe az irányba történő befolyásolására irányuló általános politikát kövessen (a fenti 73. pontban hivatkozott *Musique Diffusion française* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 105. pontja és a fenti 40. pontban hivatkozott *Dansk Rørindustri* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 170. pontja).
- 296 Márpedig a gazdasági szereplők nem táplálhatnak jogos bizalmat olyan helyzet fennmaradása iránt, amelyet a Bizottság az öt az EK 81. cikk és az EK 82. cikk alkalmazása alapján általánosságban a versenypolitika meghatározása során megillető mérlegelési jogkör keretein belül módosíthat (lásd a fenti 40. pontban hivatkozott *Dansk Rørindustri* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 171. és 172. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 297 Különösen, a bírság kiszabásának alapjául szolgáló közigazgatási eljárásban érintett vállalkozások nem alapíthatnak jogos bizalmat sem arra, hogy a Bizottság nem lépi túl a korábbi gyakorlat szerinti bírságok szintjét, sem pedig a bírságok számításának adott módszerére (a fenti 40. pontban hivatkozott *Dansk Rørindustri* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 228. pontja).
- 298 Következésképpen az említett vállalkozásoknak tekintetbe kell venniük azt a lehetőséget, hogy a Bizottság bármikor úgy dönthet, hogy a múltban alkalmazotthoz képest megemeli a bírságok összegének mértékét. Ez nemcsak arra az esetre érvényes, amikor a Bizottság a bírságok kiszabásakor az egyes határozatokban megemeli a bírság mértékét, hanem arra is, ha ez az emelés egyes esetekben olyan általános hatályú magatartási szabályok alkalmazásával történik, mint az iránymutatás (a fenti 40. pontban hivatkozott *Dansk Rørindustri* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 229. és 230. pontja).
- 299 Ezért az iránymutatás 1998. évi változatának a 2006. évi iránymutatásban foglalt új bírságösszeg-számítási módszerrel történő felváltása – még ha feltételezzük is, hogy a kiszabott bírságok összege tekintetében súlyosító hatással járt – a kartell résztvevői számára ésszerűen előrelátható volt, tekintettel arra az időszakra, amelyben a kartellt végrehajtották. Következésképpen a

Bizottság nem sértette meg a visszaható hatály tilalmának elvét, sem a bizalomvédelem elvét, amikor a megtámadott határozatban a 2006. évi iránymutatást az elfogadása előtt elkövetett jogsértésekre alkalmazta (lásd ebben az értelemben a fenti 40. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 231. és 232. pontját).

- 300 Végül meg kell állapítani, hogy a Bizottság mérlegelési jogkörének az iránymutatás elfogadásával történő önkorlátozása elvének felperes általi értelmezése ellentmond ezen ítélkezési gyakorlatnak. Ha ugyanis a Bizottság köteles lett volna a jelen ügyben tizenhárom évig elhúzódó jogsértés elkövetésének időpontjában hatályos iránymutatást alkalmazni, az ilyen kötelezettség megfosztaná tartalmától a Bizottságot megillető, a fenti 294. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatban elismert azon jogot, hogy a bíróság számításának módszereit az uniós versenyszabályok hatékony alkalmazására irányuló kötelezettségére tekintettel kiigazítsa.
- 301 Ezt az elemzést nem kérdőjelezhetik meg a felperesnek a Törvényszék T-119/02. sz., Royal Philips Electronics kontra Bizottság ügyben 2003. április 3-án hozott ítéletére (EBHT 2003., II-1433. o.) vonatkozó érvei. A felperes az említett ítélet 242. pontjából arra következtet, hogy „mivel az iránymutatás címzettjei jogi szereplők, és egy Bizottságnak betudható bizalmi állapotot hoz létre, ez az iránymutatás garanciális feladatot lát el”. Márpedig a szóban forgó ítélet azon bekezdése, amelyre a felperes utal, nem említi sem a jogos bizalmat, sem a garanciális feladatot, mivel az annak kijelentésére szorítkozik, hogy a 4064/89/EGK tanácsi rendelet és a 447/98/EK bizottsági rendelet alapján elfogadható jogorvoslati lehetőségekről szóló bizottsági közlemény (HL 2001. C 68., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 89. o.) „nem nélkülöz mindenfajta, kötelező erővel bíró jogi kötelezettséget”, „[a] Bizottságot ugyanis kötik az összefonódások ellenőrzése területén elfogadott közleményei, feltéve hogy nem térnek el a Szerződés rendelkezéseitől és a 4064/89 rendeletről”.
- 302 Mindazonáltal hangsúlyozni kell, hogy az összefonódások területén a felek kötelezettségvállalásokat tehetnek annak érdekében, hogy az összefonódást a belső piaccal összeegyeztethetővé tegyék, és következésképpen lehetővé tegyék a Bizottság számára az összefonódások ellenőrzését. Ennélfogva a fenti 301. pontban említett közlemény szerepe, hogy irányt mutasson a jóhiszeműen eljáró és semmilyen jogsértést el nem követő vállalkozások számára az annak érdekében teendő kötelezettségvállalásokat illetően, hogy a Bizottság által lefolytatott közigazgatási eljárásban pozitív eredményt érjenek el. Így e vállalkozások helyzetét nem lehet összehasonlítani az EK 81. cikkben kifejezetten tiltott kartellben részt vevő vállalkozások helyzetével.
- 303 Hasonlóan hangsúlyozni kell, hogy az iránymutatás célja a bíróságok összegének kiszámítása terén a Bizottság határozataiban kiszabott pénzügyi szankciók átláthatóságának, objektív természetének és hátrányos megkülönböztetéstől való mentességének biztosítása anélkül, hogy csökkentené a Bizottság cselekményének elrettentő jellegét.
- 304 Márpedig a büntetőjoggal ellentétben a versenyjog területén mind a hasznok, mind pedig a jogellenes tevékenység miatt alkalmazott szankciók tisztán pénzügyi jellegűek, csakúgy mint a jogsértők indítékai, akik egyébként a cselekményeik során gazdasági logikát követnek. Ezért a jogellenes kartellben való részvétel miatt kiszabandó bírság összegének többé vagy kevésbé pontos előreláthatósága rendkívül hátrányos következményekkel járna az uniós versenypolitika hatékonyságára nézve, mivel a jogsértéseket elkövető vállalkozások közvetlenül összehasonlíthatnák a jogellenes tevékenységeik költségeit és hasznait, valamint figyelembe vehetnék a felfedés esélyeit, ezáltal pedig megkísérelhetnék biztosítani az említett tevékenységek nyereségességét (lásd ebben az értelemben a fenti 220. pontban hivatkozott Degussa kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 83. pontját és a fenti 220. pontban hivatkozott Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 45. pontját).
- 305 A fentiek fényében a jelen kifogást el kell utasítani.

A jogsértés súlya, valamint az elrettentő hatás címén meghatározott 17%-os együttható miatt az arányosság elvének megsértéséről és az értékelési hibáról

- 306 A megtámadott határozatban a Bizottság, miután a (651) preambulumbekzdésben meghatározta a jogsértés földrajzi kiterjedését, az „A súlyra vonatkozó következtetés” cím alatt a (653) preambulumbekzdésben a jogsértés súlyának kérdésével foglalkozott:

„[...]

(651) A földrajzi kiterjedést illetően a jogsértés az egész EGT-t lefedte, figyelembe véve, hogy a szóban forgó vállalkozások az EGT valamennyi országában értékesítettek [paraffinviaszokat] [...]

(653) A jelen ügy sajátos körülményeire tekintettel, a fentebb megvitattott, a jogsértés jellegére és földrajzi kiterjedésére vonatkozó kritériumokra figyelemmel az Eni és a H&R/Tudapetrol esetében figyelembe veendő eladások értékének arányát 17%-ban kell megállapítani. Bizonyítást nyert, hogy az ExxonMobil, a MOL, a Repsol, az RWE, a Sasol, a Shell és a Total esetében az egységes és folyamatos jogsértést az ügyfelek és/vagy a piacok felosztása is jellemezte. A piacok felosztása és az ügyfelek elosztása jellegénél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé tartozik, mivel e magatartások bizonyos piacokon vagy bizonyos ügyfelek vonatkozásában a verseny korlátozásához vagy kizárásához vezetnek [...]. E további súlyra tekintettel az ExxonMobil, a MOL, a Repsol, az RWE, a Sasol, a Shell és a Total esetében figyelembe veendő eladások értékének arányát 18%-ban kell megállapítani [...].”

- 307 A felperes előadja, hogy a Bizottság megsértette az arányosság elvét és értékelési hibát követett el azzal, hogy a jogsértés fő ágát illetően a jogsértés súlya címén a 2006. évi iránymutatás 21. pontjára tekintettel, valamint elrettentés címén az iránymutatás 25. pontjára tekintettel 17%-os együtthatót állapított meg. A jogsértés piacok és ügyfelek felosztására irányuló ágában szintén részt vevő vállalkozásokkal szemben alkalmazott együttható ugyanis csak 18%. A szóban forgó százalékok közötti, egyetlen pontra korlátozott különbség nem arányosan tükrözi a súlybeli különbséget. A felperes így lényegében azt kéri, hogy a Törvényszék növelje a 17%-os és 18%-os együttható közötti eltérést az előbbinek, vagyis annak az együtthatónak a csökkentésével, amelyet azon vállalkozások eladásainak értékére alkalmaztak, amelyek a felpereshez hasonlóan csak a jogsértés fő ágában vettek részt.

- 308 Az ítélkezési gyakorlat szerint az Európai Unió Alapjogi Chartája 49. cikkének (3) bekezdéséből az következik, hogy a büntetések súlyossága nem lehet aránytalan az eljárás tárgyát képező jogsértéshez képest, az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése értelmében pedig a bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát. Az arányosság elve, valamint a büntetés jogsértéshez való igazításának elve azt is megköveteli, hogy a kiszabott bírság összege a jogsértés súlyához és időtartamához képest arányos legyen (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-202/98., T-204/98. és T-207/98. sz., Tate & Lyle és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2001. július 12-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-2035. o.] 106. pontját, valamint a T-43/02. sz., Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3435. o.] 226. pontját).

- 309 Az arányosság elve magában foglalja különösen, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékeléséhez figyelembe vett tényezőkkel arányosan kell meghatároznia a bírság összegét, és ennek során e tényezőket koherensen és objektíven igazolható módon kell alkalmaznia (a Törvényszék fenti 308. pontban hivatkozott Jungbunzlauer kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 226–228. pontja, valamint T-446/05. sz., Amann & Söhne és Cousin Filterie kontra Bizottság ügyben 2010. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 2010., II-1255. o.] 171. pontja).

- 310 Ezenkívül a bírság összegének meghatározása során az ítélkezési gyakorlat szerint figyelembe kell venni az olyan objektív tényezőket, mint a versenyellenes magatartások tartalma és időtartama, számuk és intenzitásuk, az érintett piac terjedelme és a gazdasági közrendet ért kár. Az elemzésnek figyelembe

kell vennie a felelős vállalkozások egymáshoz viszonyított jelentőségét és piaci részesedését, valamint az esetleges visszaesést is. Az átláthatóság érdekében a Bizottság elfogadta a 2006. évi iránymutatást, amelyben megjelöli, milyen címen veszi majd figyelembe a jogsértés adott körülményeit és a bírság összegére tekintettel ezekből levonható következtetéseket (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-386/10. P. sz., Chalkor kontra Bizottság ügyben 2011. december 8-án hozott ítéletének [EBHT 2011., I-13090. o.] 57–59. pontját).

- 311 Ki kell emelni, hogy a felperes a jelen kifogás keretében nem vitatja a bírság összege kiszámításának módját, valamint a különböző, figyelembe vett, a 2006. évi iránymutatás szerinti tényezők szerepét.
- 312 Először is, a jelen ügyet illetően meg kell állapítani, hogy – mint az a 2006. évi iránymutatás 23. pontjában is szerepel – az árak rögzítésére irányuló, a jelen ügyben a jogsértés fő ágának részét képező megállapodások és összehangolt magatartások természetüknél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé tartozónak számítanak. Ezért az említett iránymutatás 21. és 23. pontja szerint a jogsértés súlyát tükröző együtthatót a 0 és 30% közötti skála felső tartományában kell meghatározni. Ráadásul a jelen ügyben az árak rögzítésére irányuló megállapodások és összehangolt magatartások az EGT valamennyi országát érintették, ami a 2006. évi iránymutatás 22. pontja alapján szintén releváns (a megtámadott határozat (651) és (653) preambulumbekzdése).
- 313 E körülményekre tekintettel a Bizottság nem követett el semmilyen értékelési hibát azzal, hogy a jogsértés fő ága vonatkozásában a jogsértés súlya címén 17%-os együtthatót alkalmazott, amely fő ág a paraffinviaszokat illetően „az árak rögzítésére, [valamint] érzékeny kereskedelmi információk cseréjére és hozzáférhetővé tételére vonatkozó megállapodásokban, illetve összehangolt magatartásokban” állt. Ugyanez a helyzet a 2006. évi iránymutatás 25. pontja alapján elrettentés címén hozzáadandó összeg, vagyis az úgynevezett „belépési díj” meghatározását illetően. Ráadásul a Bizottság megjelölte a jogsértés súlya címén figyelembe vett releváns körülmények és az alkalmazott együttható közötti kapcsolatokat.
- 314 Hozzá kell tenni, hogy a szóban forgó együttható 17%-ban történő meghatározása a fenti 307. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatban kialakított mérlegelési kritériumokra tekintettel is indokolt.
- 315 Ebből következik, hogy a Bizottság nem követett el értékelési hibát, és nem sértette meg az arányosság elvét azzal, hogy a szóban forgó együttható mértékét 17%-ban rögzítette.
- 316 Másodszor, meg kell vizsgálni a felperes azon érveit, amelyek szerint a jogsértés fő ága tekintetében meghatározott együtthatók, valamint az első és a második ág tekintetében összesen meghatározott együtthatók közötti egyetlen százalékpontnyi különbség nem tükrözi az ügyfelek és a piacok felosztásában való részvétel figyelembevételéből adódó súlybeli különbséget.
- 317 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy – mint az a megtámadott határozat (240) és (248) preambulumbekzdéséből kitűnik – a piacok, illetve az ügyfélkör felosztására irányuló megállapodások a technikai találkozók során szórványosak voltak a paraffinviaszok árainak rögzítésére irányuló megállapodásokhoz vagy összehangolt magatartásokhoz képest. Ráadásul a kartellben szintén részt vevő vállalkozások egymástól független nyilatkozatai szerint (lásd a fenti 153. pontot), a résztvevők által felszámított árak szintjével kapcsolatos megbeszélés mindig részét képezte a technikai találkozóknak, amelyek általában az árak rögzítésére vonatkoztak.
- 318 Ezenkívül a megtámadott határozat (267) preambulumbekzdése szerint az egységes és folyamatos jogsértés résztvevői által a jelen ügyben követett, jogellenes és szankcionált célkitűzés a versenynyomás azon végső cél elérése érdekében történő csökkentésében vagy megszüntetésében nyilvánult meg, hogy nagyobb nyereségeket érjenek el, végső soron pedig stabilizálják, sőt növeljék e nyereségeket. Kétségtelen, hogy a jogsértés második ága az érintett ügyfelek és piacok tekintetében súlyosíthatta e jogsértés káros hatásait. Ugyanakkor e második ág nem olyan versenyellenes célra irányult, amely világosan elválasztható lett volna a jogsértés fő ágának körébe tartozó céltól, mivel ugyanaz a

termékkör és ugyanaz a földrajzi piac volt érintett, végső soron pedig a piacok és az ügyfelek felosztása – az árrögzítésre irányuló magatartásokhoz hasonlóan – azt a célt is szolgálta, hogy a versenyviszonyok közötti szintet meghaladó mértékű árakat lehessen elérni.

319 Következésképpen a Bizottság nem követett el értékelési hibát, és nem sértette meg az arányosság elvét sem azzal, hogy egyrészt a jogsértés súlya címén, másrészt pedig a 2006. évi iránymutatás 25. pontja szerinti elrettentés címén az egyedül a jogsértés fő ágában részt vevő vállalkozásokat illetően az eladások értékének 17%-os arányát, a jogsértés második ágában is részt vevő vállalkozásokat illetően pedig az eladások értékének 18%-os arányát vette alapul.

320 Végül, amennyiben másodlagosan a bírság összegének csökkentése iránti kérelemmel is fordultak hozzá, a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása keretében úgy véli, hogy az egyedül a jogsértés fő ágában részt vevő vállalkozások eladásai értéke 17%-os arányának figyelembevétele – ahogy azt az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése megköveteli – megfelelő módon tükrözi a jogsértés súlyát és a fenti 308. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

321 Következésképpen a jelen kifogást el kell utasítani.

A H&R-csoport méretére tekintettel az alapösszeg állítólagosan aránytalan és hátrányosan megkülönböztető jellegéről

322 A felperes úgy véli, hogy a kartellben részt vevő többi vállalkozással szemben kiszabott bírsággal összehasonlítva a vele szemben kiszabott bírság a méretéhez képest aránytalan és hátrányosan megkülönböztető. Kijelenti, hogy az ExxonMobillal szemben meghatározott alapösszeg az e csoport által 2007-ben elért teljes forgalomnak csupán 0,04%-át teszi ki, míg a H&R-csoport esetében ez a mérték 2,5%.

323 Az ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód elve csak akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve ha e bánásmód objektíve igazolt (a Bíróság 106/83. sz. Sermide-ügyben 1984. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 1984., 4209. o.] 28. pontja és a Törvényszék T-304/02. sz., Hoek Loos kontra Bizottság ügyben 2006. július 4-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-1887. o.] 96. pontja).

324 Ezenkívül a fenti 308. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint az Alapjogi Charta 49. cikkének (3) bekezdéséből az következik, hogy a büntetések súlyossága nem lehet aránytalan az eljárás tárgyát képező jogsértéshez képest, az 1/2003 rendelet, 23. cikkének (3) bekezdése értelmében pedig a bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát. Az arányosság elve, valamint a büntetés jogsértéshez való igazításának elve azt is megköveteli, hogy a kiszabott bírság összege a jogsértés súlyához és időtartamához képest arányos legyen.

325 A fenti 309. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint az arányosság elve magában foglalja különösen, hogy a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékelése során figyelembe vett tényezőkkel arányosan kell meghatároznia a bírság összegét, és ennek során e tényezőket koherensen és objektíven igazolható módon kell alkalmaznia.

326 Ezenkívül az ítélkezési gyakorlat szerint a bírság összegének meghatározása érdekében ugyanúgy figyelembe lehet venni a vállalkozás jelzésértékű teljes forgalmát, még ha az hozzávetőleges és hiányos is, annak méretét, valamint gazdasági erejét, mint a jogsértés tárgyát képező termékekből származó forgalomhányadot, amely tehát a jogsértés terjedelme tekintetében jelzésértékű lehet. E forgalmak egyikének sem szabad a többi mérlegelési tényezőhöz képest aránytalan fontosságot tulajdonítani, következésképpen az arányos bírság összegének megállapítása nem lehet csak a teljes forgalom alapuló számítás eredménye. Ez még inkább így van, amikor az érintett termékek e forgalomnak csak kis hányadát teszik ki (a Bíróság fenti 40. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra

- Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 243. pontja, és C-397/03. P. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2006. május 18-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-4429. o.] 100. pontja).
- 327 Az uniós jog viszont nem foglal magában olyan általános alkalmazási elvet, amely szerint a szankciónak arányosnak kell lennie a vállalkozásnak a jogsértés tárgyát képező termékpiacon képviselt jelentőségével (analógia alapján lásd a fenti 326. pontban hivatkozott Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 101. pontját).
- 328 Emlékeztetni kell arra is, hogy a fenti 310. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint az átláthatóság érdekében a Bizottság elfogadta a 2006. évi iránymutatást, amelyben megjelöli, milyen címen veszi majd figyelembe az egyes, a bírság összegének meghatározása szempontjából releváns körülményeket, az érintett vállalkozás teljes forgalmát és az eladások kartellel érintett piacon elért értékét is beleértve.
- 329 Ezenkívül ki kell emelni, hogy a 2006. évi iránymutatásban előírt számítási módot és a figyelembe vett körülmények szerepét a felperes a jelen kifogás keretében nem vitatja.
- 330 A jelen ügyben a bírság alapösszegének kiszámítása során a H&R-csoport kartellel érintett piacokon teljesített eladásai értékének 17%-át és az ExxonMobil kartellel érintett piacokon teljesített eladásai értékének 18%-át vették figyelembe. Ezenkívül a Bizottság az ExxonMobil nagy összeforgalma és eladásainak a kartellel érintett piacokon e forgalomhoz képest elért csekély értéke miatt 2-ben határozta meg a szorzótényezőt a 2006. évi iránymutatás 30. pontja szerinti megfelelő elrettentő hatás biztosítása érdekében. Egyébként a Bizottság a kartellben részt vevő mindegyik vállalkozás tekintetében igazolta, hogy a bírság teljes összege nem haladta meg forgalmának 10%-át, ahogy azt az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése előírja.
- 331 Ebből következik, hogy a bírság összege kiszámításának több szakaszában a Bizottság figyelembe vette az ExxonMobil és a felperes helyzete közötti különbségeket, és e szempontokat illetően eltérő bánásmódot biztosított számukra.
- 332 A Bizottság hasonlóképpen tiszteletben tartotta saját iránymutatását és az alkalmazandó ítélkezési gyakorlatot, amely szerint ugyanúgy figyelembe lehet venni a vállalkozás teljes forgalmát, mint a jogsértés tárgyát képező termékekből származó forgalomhányadot. A megtámadott határozatban a Bizottság az e tekintetben releváns tényezőket koherensen és objektíven igazolható módon alkalmazta.
- 333 Végül hozzá kell tenni, hogy az ExxonMobilt, valamint a H&R-t illetően az alapösszeg és a csoport teljes forgalma közötti mértékbeli különbség egyedül annak a következménye, hogy a kartellel érintett piacokhoz tartozó termékekből származó jövedelem összehasonlíthatatlanul kisebb arányú az ExxonMobil esetében, mint a H&R esetében. Márpedig a felperes érvényesen nem állíthatja, hogy a bírság összege aránytalan vagy hátrányosan megkülönböztető amiatt, hogy a Bizottság önkényesen olyan, a bírság összegének kiszámítása során figyelembe veendő adatot és e számításnál olyan közbenső értéket választott, amelyek sem a 2006. évi iránymutatás, sem pedig az ítélkezési gyakorlat szerint nincsenek egymással közvetlen kapcsolatban.
- 334 Ennélfogva a jelen, az egyenlő bánásmód elvének megsértésére és a felperessel szemben kiszabott bírság összegének aránytalan jellegére alapított kifogást el kell utasítani.
- 335 Végül, amennyiben másodlagosan a felperessel szemben kiszabott bírság összegének csökkentésére irányuló kérelemmel is fordultak hozzá, a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva úgy véli, hogy a felperessel szemben kiszabott bírság összege a jogsértés súlyára és időtartamára figyelemmel megfelelő.
- 336 Ezért a negyedik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

A felperes által a tárgyaláson a közte és a H&R-csoport többi társasága közötti gazdasági egységre vonatkozóan előterjesztett kifogásról

- 337 A tárgyaláson a felperes előadta, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy gazdasági egység áll fenn közte és a H&R Wax Company Vertrieb között. A megtámadott határozat nem kellőképpen indokolt e tekintetben. Ezenkívül a felperes azt is előadta, hogy maga a Törvényszék sem határozta meg a H&R-csoportot írásbeli és szóbeli kérdéseiben.
- 338 Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a kifogásközlés 26. és 28. pontjában egyértelműen meghatározta a H&R-csoport H&R vállalkozásnak megfelelő terjedelmét. Mivel a felperes azt nem vitatta, ezt az ismertetést vette át a megtámadott határozat (22) és (24) preambulumbekkezdése (lásd a fenti 13. pontot). A keresetlevélben és a válaszban a felperes nem kifogásolta a H&R-csoport e meghatározását. Ezenfelül a keresetlevél 14. pontjában maga említette, hogy a „[Hansen & Rosenthal] gazdasági egység részét” képezte, és az első jogalapra vonatkozó érvelését ebben az értelemben építette fel. Márpedig a Hansen & Rosenthal a H&R vezető társasága a megtámadott határozat 24. pontja szerint.
- 339 Először emlékeztetni kell arra, hogy az eljárási szabályzat 44. cikke 1. §-a c) pontjának és 48. cikke 2. §-ának együttes rendelkezéseiből kitűnik, hogy a keresetlevélnek tartalmaznia kell a jogvita tárgyát és a felhozott jogalapok rövid ismertetését, és az eljárás további részében semmilyen új jogalapot nem lehet felhozni, kivéve ha az olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel.
- 340 Következésképpen a felperes által a közte és Hansen & Rosenthal között fennálló gazdasági egységre vonatkozó állítás megalapozottságára alapított, a tárgyaláson előterjesztett kifogás elfogadhatatlan.
- 341 Másodszor emlékeztetni kell arra, hogy az EK 253. cikkben előírt indokolási kötelezettség olyan lényeges formai követelmény, amelyet külön kell választani az indokolás megalapozottságának kérdésétől, amely a vitatott jogi aktus tartalmi jogszerűségére vonatkozik. Az EK 253. cikk megsértése, amely az indokolás hiányát vagy elégtelenségét célozza, az EK 230. cikk értelmében a lényeges eljárási szabályok megsértését jelenti, és olyan eljárásgátló jogalapot képez, amelyet az uniós bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie (lásd a fenti 42. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 342 Emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az egyedi határozatok indokolásából világosan és egyértelműen ki kell tűnnie az aktust kibocsátó intézmény megfontolásainak, oly módon, hogy az érdekelték megismerhessék a meghozott intézkedést alátámasztó körülményeket, illetve hogy a hatáskörrel rendelkező bíróság gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét. Az indokolási kötelezettséget az adott ügy körülményeire tekintettel kell értékelni. Nem szükséges, hogy az indokolás valamennyi jelentőséggel bíró tény- és jogkérdésre külön kitérjen, amennyiben azt, hogy az indokolás megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek, nem pusztán a szóban forgó aktus szövegére figyelemmel kell megítélni, hanem az elfogadásának összefüggéseire való tekintettel is (a fenti 42. pontban hivatkozott Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben hozott ítélet 63. pontja).
- 343 A jelen ügyben a Törvényszék úgy véli, hogy a megtámadott határozat (22) és (24) preambulumbekkezdéséből egyértelműen kiderülnek azok az okok, amelyek miatt a Bizottság a felperest a H&R-csoporthoz tartozónak tekintette. Emellett meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben nem arról van szó, hogy a H&R-csoporthoz tartozó másik társaság szóban forgó kartellben történő részvétele miatt a jogsértésért való felelősséget a felperesnek tudták be, hanem egyik munkavállalójának a technikai találkozón való jelenléte révén a felperes közvetlen részvételéről.
- 344 Végül, ami a H&R-csoport eladásai értékének kiszámítását illeti, ki kell emelni, hogy a Bizottság a felperes kifejezett kérésére a csoport külső forgalmát vette figyelembe, ahogy az a felperes és a Bizottság között a közigazgatási eljárás során folytatott levelezésből kiderül. A felperes kijelentései szerint ez a külső forgalom magában foglalta a Hansen & Rosenthal és azon leányvállalatának, a H&R

Wax Company Vertriebnak a forgalmát is, amely közvetett részesedéssel rendelkezik a felperes tőkéjében, és amelyet anélkül vettek bele a H&R-csoportba, hogy azt a felperes a kifogásközlésre adott válaszában és a Törvényszék előtti beadványaiban vitatta volna.

- 345 Ennélfogva a Törvényszék a megtámadott határozat megfogalmazása és elfogadásának körülményei alapján tökéletesen meg tudja érteni a Bizottság intézkedésének okait, így hivatalból nem lehet megállapítani az indokolási kötelezettség megsértését.
- 346 Harmadszor, ami a Törvényszék előtti eljárásban a H&R-csoport meghatározásának állítólagos hiányát illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozat a (22) és (24) preambulumbekzdésében meghatározza ezt a fogalmat, és hogy maga a felperes is ugyanebben az értelemben használja a „H&R-csoport” kifejezést, többek között keresetlevelének 68. pontjában. Mivel a felperes nem vitatta a H&R-csoport e meghatározását, és a felek koherens módon használták a „H&R-csoport” kifejezést az írásbeli eljárásban, a Törvényszék ugyanezt a meghatározást vette át a tárgyalásra készített jelentésben. Ezenkívül, bár a felperes gyakran a „Hansen & Rosenthal KG-nek” megfelelő értelemben használja a „H&R-t”, a Törvényszék a tárgyalásra készített jelentésben a „H&R-t” mégis a fenti 2. pontban szereplővel azonos módon határozta meg.
- 347 Következésképpen a tárgyaláson előterjesztett jogalapot szintén el kell utasítani.
- 348 A fentiek fényében a keresetet, amennyiben az a megtámadott határozat megsemmisítésére irányul, el kell utasítani.
- 349 Korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlását illetően a Törvényszék megállapítja, hogy a felperes nem bizonyította, hogy a megtámadott határozat olyan hibában vagy szabálytalanságban szenved, amely indokolná a bírság összegének csökkentését. Továbbá úgy ítéli meg, hogy a jelen ügy összes körülményére és különösen a felperes által elkövetett jogsértés súlyára és időtartamára tekintettel, az utóbbival szemben kiszabott bírság összege megfelelő.
- 350 A fenti megfontolások összességére tekintettel a keresetet teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

- 351 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a peresztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperes peresztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a jelen eljárás költségeinek viselésére.
- 352 Ezenkívül az eljárási szabályzat 90. cikkének a) pontja értelmében a Törvényszék kötelezheti a Törvényszéknek elkerülhető költségeket okozó felet azok megtérítésére. A jelen ügyben a felperes, ahogy arra különösen a fenti 262. pont utalt, pontatlan és homályos válaszokat adott a Törvényszék írásbeli kérdéseire. A felperes magatartása jelentősen összetettebbé tette a jelen ügy vizsgálatát, ami szükségtelenül megnehezítette a Törvényszék feladatát azzal, hogy elkerülhető feladatok elvégzésére kötelezte őt. Következésképpen kötelezni kell a felperest, hogy 10 000 eurót fizessen be a Törvényszék pénztárába.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (harmadik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a keresetet elutasítja.

- 2) **A H&R ChemPharm GmbH maga viseli saját költségeit, valamint köteles viselni a Bizottság részéről felmerült költségeket.**
- 3) **A H&R ChemPharm a Törvényszék eljárási szabályzata 90. cikkének a) pontja alapján 10 000 eurót köteles megfizetni a Törvényszéknek.**

Czúcz

Labucka

Gratsias

Kihirdetve Luxembourgban, a 2014. december 12-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita alapjául szolgáló tények	2
1. A közigazgatási eljárás és a megtámadott határozat elfogadása	2
2. A H&R-csoport és a Tudapetrol közötti kapcsolatok	4
Az eljárás és a felek kérelmei	5
A jogkérdésről	7
1. Az egyik dokumentumnak az ügy iratanyagából történő eltávolítására irányuló kérelemről	7
2. Az ügy érdeméről	7
Az első, a megtámadott határozat állítólagosan különbségtétel nélküli indokolása folytán az EK 81. cikk és az EK 253. cikk, valamint a védelemhez való jog megsértésére alapított jogalapról	7
Az EK 81. cikk és az EK 253. cikk megsértésére alapított első részből	8
A védelemhez való jog megsértésére alapított második részből	13
A második, a felperes által elkövetett jogsértés bizonyításának hiánya miatt az EK 81. cikk megsértésére alapított jogalapról	15
A felperes közvetlen felelősségét alátámasztó bizonyítékok hiányára alapított első részből	15
– A megállapodás és az összehangolt magatartás fogalmáról	16
– A bizonyítékok értékelésének elveiről	16
– A megtámadott határozatról	20
– G. technikai találkozókon való jelenlétének a H&R ChemPharmnak történő betudhatóságáról .	23
– A felperes bizonyítási indítványáról	24
– A felperes által elkövetett jogsértés fennállását alátámasztó bizonyítékok átfogó értékelése	24
– A felperes jogsértésben való részvételének kezdő időpontjáról	27
– A felperes bizonyos különös technikai találkozókra vonatkozó érveiről	30
A második jogalap második részéről	34
A harmadik, az eladások értékének meghatározását illetően elkövetett számítási hibára alapított jogalapról	34
Előzetes észrevételek	34
A 2002. és 2003. évek tekintetében alapul vett forgalomról	35

A 2004. évi forgalom kiszámításáról és a „külföldi társaságok”, valamint a H&R ESP International figyelembevételéről	39
– A 2004-ben megszerzett „külföldi társaságok” és H&R Sales eladásainak az eladások értékének kiszámításába való bevonásáról	40
– A referencia-időszak alatti eladások értéke átlagának a 2004-ben megszerzett társaságok forgalmának figyelembevétele következtében való növekedéséről	41
– A „külföldi társaságok” forgalmának állítólagosan kétszeres figyelembevételéről	42
A negyedik, a bírság összegének kiszámításához kapcsolódó értékelési hibák miatt az 1/2003 rendelet 23. cikke (3) bekezdésének megsértésére alapított jogalapról	44
A 2006. évi iránymutatás alkalmazásáról	45
A jogsértés súlya, valamint az elrettentő hatás címén meghatározott 17%-os együttható miatt az arányosság elvének megsértéséről és az értékelési hibáról	47
A H&R-csoport méretére tekintettel az alapösszeg állítólagosan aránytalan és hátrányosan megkülönböztető jellegéről	49
A felperes által a tárgyaláson a közte és a H&R-csoport többi társasága közötti gazdasági egységre vonatkozóan előterjesztett kifogásról	51
A költségekről	52